

**IITIN HISTORIALLISEN AJAN MUINAISJÄÄNNÖSTEN
INVENTOINTI
KATJA VUORISTO 2008**

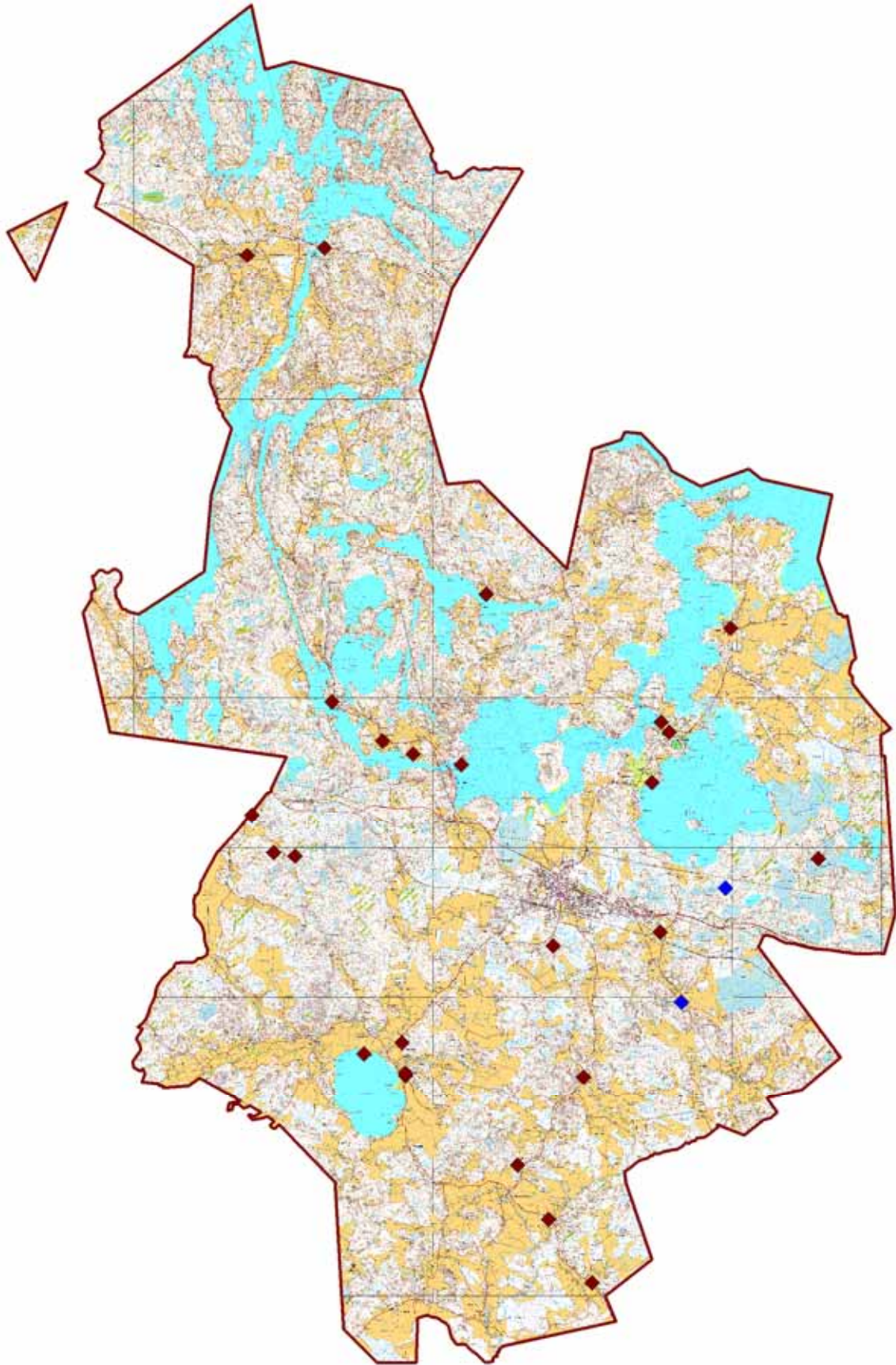
MUSEOVIRASTO

RAKENNUSHISTORIAN OSASTO

SISÄLLYS

IITIN HISTORIALLISEN AJAN MUINAISJÄÄNNÖSTEN SIJAINTI YLEISKARTALLA.....	2
KARTTA VUONNA 2008 TARKASTETUISTA ALUEISTA.....	3
1. JOHDANTO.....	4
1.1. INVENTOINNIN LÄHTÖKOHDAT.....	4
1.2. INVENTOITU ALUE.....	5
1.3. KENTTÄTYÖMENETELMÄT.....	5
1.4. ALUEEN TUTKIMUSHISTORIA.....	7
2. IITIN ASUTUSHISTORIA.....	7
3. LUETTELO IITIN HISTORIALLISEN AJAN MUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ.....	9
4. YHTEENVETO.....	10
5. MUINAISJÄÄNNÖSKOhteET.....	12
5.1 ENTUUDESTAAN TUNTEMATTOMAT KOhteET.....	12
Kimola (Kimola/Vesi-Kimola) Väärtti.....	12
Perheniemi (Perheniemi) Pärhantöyry.....	14
Lyöttilä (Lyöttilä) Kylänmäki.....	16
Lyöttilä Ruokosuo.....	19
Niinimäki (Niinimäki) Tillola.....	21
Radansuu (Radansuu) Vanhakylä.....	24
Iitin kirkonkylä Haanmäki.....	27
Iitti kirkonkylä Pappila.....	28
Koskenniska (Koskenniska).....	30
Huhmarmäki (Huhmarmäki).....	32
Sitikkala (Sitikkala).....	35
Kauramaa (Kauramaa).....	39
Saaranen (Saarainen).....	41
Sääskjärvi (Sääskjärvi) Marttila.....	42
Sääskjärvi (Sääskjärvi) Ukkolanmäki.....	46
Sääskjärvi Lammasmäki.....	47
Koliseva Myllyoja.....	48
Koliseva (Koliseva) Vanhakylä.....	49
Haapa-Kimola Taasianjoki.....	51
Vuolenkoski (Vuolenkoski) Pekkola.....	53
Metsälä.....	55
Kivirappu.....	57
5.2. ENTUUDESTAAN TUNNETUT HISTORIALLISEN AJAN KOhteET.....	59
Alestalo (Tapola).....	59
Haapa-Kimola Samppa.....	61
Kirkonkylän kivi.....	63
Hiisiö.....	64
Kiisinkärki.....	66
Lehtola.....	68
Hiisiöinen.....	69
LÄhteET.....	71
LUETTELO DIGITAALIKUVISTA.....	72

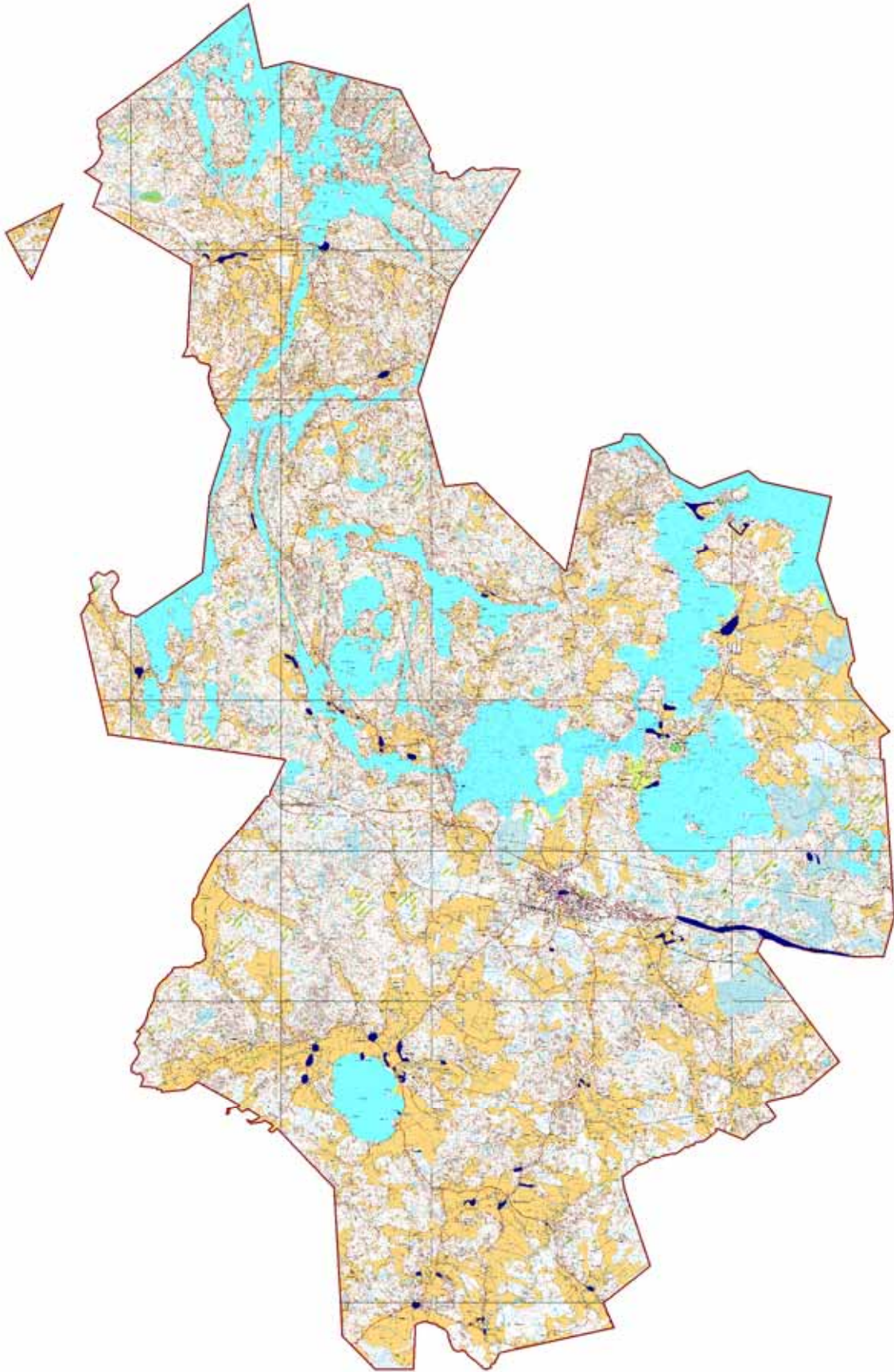
IITIN HISTORIALLISEN AJAN MUINAISJÄÄNNÖSTEN SIJAINTI YLEISKARTALLA

Mk 1:200 000

Historiallisen ajan kohteet on merkitty viininpunaisella ja kaksi uutta esihistoriallisen ajan kohdetta sinisellä.

KARTTA VUONNA 2008 TARKASTETUISTA ALUEISTA

Mk 1:200 000

Inventoidut alueet on merkitty tummansinisellä.

1. JOHDANTO

1.1. INVENTOINNIN LÄHTÖKOHDAT

Museoviraston arkeologian ja rakennushistorian osastojen yhteisessä inventointiprojektissa etsittiin uusia kiinteitä muinaisjäänöksiä Jaalasta, Iitistä ja Valkealasta. Kenttätyöt jakautuivat siten, että Valkeala inventoitiin lähes kokonaan 19.–30.5.2008 välisenä aikana ja Iitti sekä Jaala inventoitiin 25.8.–19.9.2008. Kustannuksista vastasivat Iitin, Jaalan ja Valkealan kunnat, maakunnan kehittämisrahasto, Kaakkois-Suomen tiepiiri sekä Museovirasto. Inventoinnin toteutuksesta esi-, kenttä- ja jälkitöineen huolehtivat Museoviraston tutkija FM Katja Vuoristo sekä inventointiapulainen Huk Tuija Väisänen. Tutkimukset liittyivät laajempaan, koko Pohjois-Kymenlaakson kattavaan inventointihankkeeseen. Edellä mainituissa kunnissa tehtiin myös kuukauden pituinen sotahistoriallisten kohteiden inventointi, jonka suoritti John Lagerstedt. Inventointien kokonaiskustannukset olivat yhteensä n. 37 000 €. Sotahistoriallisista muinaisjäänöksistä on jätetty erillinen raportti ja historiallisen ajan muinaisjäänösten inventoinneista on tehty omat raporttinsa jokaisen kunnan osalta.

Iitistä tunnettiin ennen vuoden 2008 inventointia vain seitsemän historiallisen ajan muinaisjäänöstä sotahistoriallisia kohteita lukuun ottamatta. Vuoden 2008 maastotarkastuksessa havaittiin yhteensä 22 uutta kohdetta, joista 20 ajoittuu historialliseen aikaan ja 2 pronssi- tai rautakauteen. Lisäksi yhden entuudestaan tunnetun rautakautisen kohteen todettiin ajoittuvan myös historialliselle ajalle. Suurin osa löydetyistä muinaisjäänöksistä on vanhoja kylänpaikkoja ja –tontteja, mutta joukossa on myös muutama siltarakenne sekä työ- ja valmistuspaikka. Uudet löydetyt esihistorialliset kohteet ovat hautaröykkiöitä.

Tiedot kaikista muinaisjäänöksistä on koottu Museoviraston ylläpitämään muinaisjäänösrekisteriin. Tietoja voidaan käyttää hyväksi paitsi arkeologisessa tutkimuksessa, myös esimerkiksi asema- tai yleiskaavaa laadittaessa tai tielinjoja suunniteltaessa. Lisäksi muinaisjäänöksiin liittyviä tietoja voidaan käyttää matkailullisiin tarkoituksiin.

Ennen kenttätöiden alkua inventoinnista tiedotettiin Iitin, Jaalan ja Valkealan kunnille. Kymen Sanomat tiedotti inventoinnista heti toukokuussa inventoinnin alkaessa ja lisäksi inventoinnista tiedotettiin paikallislehdissä sekä Kymenlaakson radiossa. Lehtiartikkeleiden perusteella tuli muutamia yhteydenottoja mahdollisista muinaisjäänöskohteista, jotka tarkastettiin. Maastotöistä ilmoitettiin myös Museoviraston ulkoisilla www-sivuilla ja lisäksi Museoviraston kautta lähetettiin tiedote Pohjois-Kymenlaakson alueen medialle.

1.2. INVENTOITU ALUE

Iitti sijaitsee Pohjois-Kymenlaaksossa Etelä- ja Itä-Suomen läänien rajalla. Iitin naapurikuntia ovat pohjoisessa Heinola, idässä Kuusankoski ja Jaala, etelässä Elimäki ja Lapinjärvi ja lännessä Artjärvi ja Orimattila. Eteläinen Salpausselkä jakaa kunnan eteläiseen ja pohjoiseen osaan. Pohjois-Iitti on maastoltaan vaihtelevaa ja useiden järvien, kuten Pyhäjärven, Urajärven sekä Vähä- ja Iso-Valkjärvien puhkoma. Kunnan eteläosa on puolestaan melko alavaa peltoaluetta, jossa on vain yksi järvi, Sääskjärvi. Savisten peltojen keskellä ja ympärillä on kallioita sekä moreeni- ja hiekkamäkiä. Iitin eteläosa kuuluu rapakivialueeseen, kun taas pohjoisosa on valtaosaltaan graniittia (Halila 1939: 8). Iitin asutus on jo kivikaudella asettunut rantojen läheisyyteen ja erityisesti Heinolan puolelta lähtevän Kymijoen haaran varrelle, jossa ollut asutusta myös rautakaudella ja historiallisella ajalla.

Monet Iitin vanhoista kylänpaikoista ovat osittain autioitumassa, sillä kylien keskustat ovat saattaneet siirtyä kauemmas alkuperäisiltä paikoiltaan. Vanhan kylänpaikan kohdalle on saattanut silti jäädä vielä yksi tai muutama tila, joka on edelleen toiminnassa. Osa Iitin kylistä on saattanut kasvaakin nykypäiviin mentäessä, kuten Iitin kirkonkylä sekä nykyisen kunnan keskusalue Kausala, jossa vanhasta kyläasutuksesta ei näy enää jälkeäkään.

1.3. KENTTÄTYÖMENETELMÄT

Inventoinnissa keskityttiin keskiaikaisiin tai 1500-luvun kylätonttien paikkoihin sekä elinkeinohistoriallisiin muinaisjäännöksiin, kuten myllynpaikkoihin, kaskiröykkiöihin ja tiilenpolttoalueisiin sekä historialliseen tiestöön. Maastotöissä panostettiin uusien entuudestaan tuntemattomien muinaisjäännösten etsintään, mutta myös osa vanhoista tunnetuista kohteista tarkastettiin. Löytöjen pintapöimintää pystyttiin tekemään vain harvoilla alueilla, sillä pellot olivat elo- ja syyskuussa pääasiassa vielä kyntämättä. Havaittuja löytöjä ei kerätty talteen. Sotahistoriaan liittyvät kohteet rajattiin inventoinnin ulkopuolelle, koska niiden selvittäminen Pohjois-Kymenlaaksossa tapahtui erikseen.

Kenttätöitä edelsi arkistojen läpikäyminen ja erityisesti vanhan kartta-aineiston selvittäminen. Historialliset kartat asemoitiin peruskarttojen päälle, minkä perusteella valittiin tiettyjä alueita maastossa tarkastettaviksi. Tällaisia olivat mm. vanhojen kylätonttien paikat ja käytöstä jääneet tieosuudet.

Maastossa tarkastettiin vanhoissa kartoissa näkyvien alueiden lisäksi paikallisten asukkaiden tietoon perustuvia kohteita, kuten erilaisia kiveyksiä ja maakumpuja. Löydettyjen kohteiden sijaintitiedot otettiin ylös GPS-paikantimella ja kohteet valokuvattiin. Inventoiduilla alueilla tehtiin tarvittaessa koekuoppia. Muinaisjäännösalueiden rajaaminen perustuu maastossa tehtyihin havaintoihin, kuten rakenteisiin ja arvioon siitä, kuinka laajalla alueella muinaisjäännös on voinut säilyä. Rajauksissa on käytetty hyväksi myös vanhoja karttoja.

Vanhoissa kylätonteissa ja kartanonpaikoissa on muinaisjäännökseksi toteamisen kohdalla käytetty kriteeriä, jonka mukaan niissä on täytynyt todennäköisesti säilyä vanhojen rakenteiden jäännöksiä nykyisen

rakennuskannan lisäksi. Esimerkiksi vanhoissa kartoissa esiintyviä kyläntontteja, jotka ovat nykyisin täyteen rakennettuja tai joihin on 1900-luvun tai 2000-luvulla rakennettu uusi asuintalo, ei ole kelpuutettu muinaisjäänöksiksi. Nykyinen rakentaminen muokkaa radikaalisti koko tonttia, koska se kaivetaan kaivinkoneella lähes kokonaan auki melko syvälle nykyisestä maanpinnasta. Tämä aiheuttaa sen, ettei alueella ole voinut säilyä pintakerrosten alla muita rakenteita. Sen sijaan rakentaminen on ollut ennen huomattavasti kevyempää, sillä maata ei ole välttämättä muokattu juuri ollenkaan. Tämän vuoksi vanhojen kerrostumien säilyminen on todennäköisempää sellaisilla alueilla, joilla on säilynyt vielä 1800-luvun ja 1900-luvun alkupuolen rakennuskantaa.

Muinaisjäänösten ajoittamisessa käytetään karkeasti viittä eri periodia eli kivikausi, pronssikausi, rautakausi, keskiaika sekä uusi aika. Kolme ensimmäisenä mainittua aikajaksoa muodostavat esihistoriallisen ajan ja kaksi viimeistä historiallisen ajan. Yleisajoitusta "historiallinen aika" joudutaan käyttämään silloin, kun muinaisjäänöksestä ei voi varmuudella sanoa kumpaan aikakauteen, keskiaikaan vai uuteen aikaan, se kuuluu. Usein kohde saattaa ajoittua molempiin, kuten esimerkiksi keskiajalla perustettu kylätontti, joka on ollut jatkuvasti asuttuna aina nykypäiviin saakka. Arkeologiassa käytetyt ajoitusjaksot on esitetty oheisessa taulukossa. Tässä inventointiraportissa esiintyy pääasiassa "historiallinen aika"-ajoitus, joka käsittää siis sekä keski- että uuden ajan periodit. Varhaisempia ajoitusjaksoja ei ole käytetty, koska inventoinnissa ei tullut esiin uusia esihistoriallisia kohteita.

Periodi	Ajoitus
Kivikausi	9000–1300/1500 eKr.
Pronssikausi (varhaismetallikausi)	1300/1500–500 eKr.
Rautakausi	500 eKr.–1200/1300 jKr.
Keskiaika	1200/1300–1500 jKr.
Uusi aika	1500–1900 jKr.

Muinaismuistolaki rauhoittaa automaattisesti kaikki kiinteät muinaisjäänökset muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta, jolloin niihin kajoaminen ilman asianmukaista lupaa on kielletty. Muinaismuistolain suojaamat kiinteät muinaisjäänökset luokitellaan Museovirastossa vakiintuneen käytännön mukaan kolmeen rauhoitusluokkaan seuraavasti:

- 1 = valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävä muinaisjäänös, jonka säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa.
- 2 = kohteen määrittely edellyttää lisätutkimuksia, joiden jälkeen muinaisjäänös voidaan siirtää luokkiin 1 tai 3.
- 3 = muinaisjäänös on tuhoutunut tai hyvin epämääräinen.

Mahdolliset muinaisjäänökset ovat kohteita, jotka eivät tämän hetkisen tiedon perusteella täytä muinaisjäänöksen määritelmää, mutta jotka lisätutkimusten jälkeen voidaan mahdollisesti luokitella suojehtaviksi kiinteiksi muinaisjäänöksiksi. Nämä kohteet eivät siis ainakaan toistaiseksi ole

muinaismuistolain tarkoittamia ja rauhoittamia suojelukohteita, mutta ne on hyvä ottaa maankäyttösuunnitelmissa huomioon siltä varalta, että alueelta saattaa tulla vastaan muinaisjäänökseen viittaavia rakenteita tai löytöjä. Iitistä löydetty entuudestaan tuntemattomat kohteet on määritelty rauhoitusluokkaan 2. Tämä tarkoittaa sitä, että kohteissa on suoritettava tutkimuksia ennen kuin muinaisjäänösalueella voidaan suorittaa esim. maanmuokkausta. On muistettava, että muinaisjäänöksen luokan arviointi voi muuttua tutkimusten jälkeen ja se saattaa siirtyä 1-luokkaan, jolloin maankäyttösuunnitelmia joudutaan muuttamaan.

1.4. ALUEEN TUTKIMUSHISTORIA

Iitissä on tehty ensimmäinen inventointi vuonna 1969, jolloin Oiva Keskitalo tarkasti alueen muinaisjäänöksiä. Kunnassa on suoritettu uusi inventointi vuonna 2000, jolloin Johanna Seppä inventoi Iitin esihistoriallisia kohteita. Inventointi keskittyi vesistöjen äärelle. Lisäksi Wesa Perttola on inventoinut vuosina 2004–2005 alueella sijaitsevia hautaröykkiöitä. Inventointien lisäksi Iitissä on tehty useita esihistoriallisten muinaisjäänösten tarkastuksia jo 1950-luvulta lähtien, mutta historiallisen ajan muinaisjäänöksiä ei Iitissä ole aikaisemmin inventoitu.

Muutamissa Iitin muinaisjäänöskohteissa on tehty koekaivauksia tai varsinaisia kaivauksia. Kunnassa on tutkittu joitakin kiviröykkiöitä, joista osa on osoittautunut haudoiksi ja yksi historiallisen ajan kaskiraunioksi (J.-P. Taavitsainen 1992 ja Timo Miettinen 1992, 1995). Lisäksi alueella on tutkittu paria kivikautista asuinpaikkaa (Päivi Kankkunen 1991, 2004 ja Jouko Mattila 2004) sekä mahdollisia rautakautisia asuinpaikkoja (Sirkka-Liisa Seppälä 1995).

2. IITIN ASUTUSHISTORIA

Iitistä tunnetaan useita kivikaudelle ajoittuvia asuinpaikkoja, mutta varhaismetallikautisia asuinpaikkoja tunnetaan vain yksi. Myös rautakautisia asuinpaikkoja on tunnettu vain yksi, vaikka kunnasta tiedetäänkin useampia rautakaudelle ajoittuvia hautapaikkoja. Vuoden 2008 inventointi kuitenkin osoitti, että jotkut vanhoista kalmistoista tai rautakautisista irtolöytöpaikoista sijaitsevat aivan keskiajalla perustetun kylän vieressä. Tämän perusteella voidaankin olettaa, että ainakin Kauramaan, Sitikkalan ja Tapolan kylät on perustettu jo rautakauden puolella. On todennäköistä, että myös osa muista kylistä on saanut alkunsa jo esihistoriallisella ajalla tai heti keskiajan alussa, vaikka näistä ei olekaan toistaiseksi mitään arkeologista todistetta. Tällaisia kyliä voivat olla ainakin ne, joissa taloluku on jo 1500-luvulle mentäessä korkea, kuten esimerkiksi Lyöttilä, Sääskjärvi ja Vuolenkoski. Lyöttilässä ja Vuolenkoskella esiintyy runsaasti myös tummaa tulikukkaa, jota on pidetty yhtenä rautakautisen asutuksen indikoijana.

Varhaisimmat kirjalliset lähteet Iitin asutushistoriasta ovat melko harvoja ja vanhimmat niistä ajoittuvat 1400-luvun alkupuoliskolle. Uudelle ajalle tultaessa eli 1500-luvun alkupuolella lähteiden määrä lisääntyy, kun voutintilejä ja maakirjoja alettiin laatia. Asiakirjoihin merkittiin verotusta varten mm. talo- ja jousilukuja, joita voidaan käyttää hyväksi asutushistoriaa tutkittaessa. Seuraavasta taulukosta käy ilmi Iitin kylien taloluvut 1500-luvulla sekä varhaisimmat maininnat kirjallisissa lähteissä.

kylä	1. maininta	taloluku v. 1539	taloluku n. v. 1560
Haapakimola	1480	4	8
Huhmarmäki	1539	2	-
Iitin kk/Niemenmaa	1451?	?	?
Kauramaa	1427	15	7
Kausansaari/Kausala	(1539 Kauramaa) 1558	(2)	4
Koliseva	1480	2	2
Koskenniska	1539	1	3
Lyöttilä	1458	12	14
Muikkula	(1539 Haapa-Kimola) 1557	(2)	4
Niinimäki	1443	2	5
Perheniemi	1460	8	14
Radansuu	1443	1	2
Saaroinen	1539	2	6
Sitikkala	(1427 Kauramaa) 1550	(4)	6
Säyhde	1539	3	3
Sääskjärvi	1466?/1480	11	16
Taasia	1539	2	2
Tapola	(1539 Kauramaa) 1550	(2)	4
Vuolenkoski	1472	24	19
Väärtti	1539	2	1
yhteensä		81	120

Varhaisimmat maininnat Iitin kylistä ja niiden taloluvut vuosina 1539 ja noin 1560. Suluissa esitetyt luvut sisältyvät kylien emäkylän talolukuun. Taulukosta on jätetty pois Kuusankosken ja Jaalan puolelle jääneet kylät. (Halila 1939: 124; Kepsu 1981: 15–185; Suomen asutus 1560-luvulla: 139–140, 143).

Iitin kylien taloluku kasvoi huomattavasti 1500-luvun puolivälin tienoilla, jolloin Iitissä on katsottu tapahtuneen tuolloin huomattavaa vaurastumista. Taloudellinen kehitys muuttui kuitenkin jo vuosisadan lopulla mm. verotuksen kovenemisen sekä vuonna 1571 alkaneen Venäjän sodan vuoksi. Tämä johti siihen, että tiloja autoitui kokonaan ja osasta tuli veronmaksukyvyttömiä. Vuoden 1601 kato lisäsi talojen autoitumista ja monet tiloista joutuivat kruununtiloiksi. 1700-luvulla Iitti alkoi jälleen vaurastua ja taloluvut kasvoivat. Tilojen jakamiskiellon poistaminen johti uusien talojen syntymiseen ja tiheät kylät alkoivat harveta, kun osa taloista siirtyi kokonaan muualle. Muuttoliikkeen myötä syntyi myös uusia kyliä. (Halila 1930: 124–127, 421.)

3. LUETTELO IITIN HISTORIALLISEN AJAN MUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ

Entuudestaan tuntemattomat kohteet

Kohdenro	Kohde	Muinaisjäännöstyyppi ja -ajoitus	Peruskartta	pkoo	ikoo	Z m mpy
1000012355	Kimola (Kimola/Vesi-Kimola) Väärtti	historiallinen, asuinpaikat	311303 Kymentakata	6763464	3461769	75–80
1000012725	Perheniemi (Perheniemi) Pärhantöyry	historiallinen, asuinpaikat	311110 Hietana	6748106	3457687	55–57,5
1000012740	Lyöttilä (Lyöttilä) Kylänmäki	historiallinen, asuinpaikat	311303 Kymentakata + 311306 Oravala	6762350	3469945	75 – 82,5
1000012743	Lyöttilä Ruokosuo	historiallinen, työ- ja valmistuspaikat	311305 Kuusankoski	6754625	3472875	77,5
1000012745	Niinimäki (Niinimäki) Tillola	historiallinen, asuinpaikat	311302 Iitti	6752164	3467579	95–100
1000012747	Radansuu (Radansuu) Vanhakylä	historiallinen, asuinpaikat	311302 Iitti	6757185	3467320	67,5–90
1000012751	Iitin kirkonkylä Haanmäki	historiallinen, asuinpaikat	311302 Iitti	6758837	3467872	85–90
1000012752	Iitti kirkonkylä Pappila	historiallinen, asuinpaikat	311302 Iitti	6759205	3467619	70–75
1000012780	Koskenniska (Koskenniska)	historiallinen, asuinpaikat	311210 Vuolenkoski	6775048	3456376	80–95
1000012788	Huhmarmäki (Huhmarmäki)	keskiaikainen, asuinpaikat	311302 Iitti	6751707	3464013	97,5–102,5
1000012791	Sitikkala (Sitikkala)	historiallinen, asuinpaikat	311111 Mankala	6758574	3458317	82,5–90,5
1000012803	Kauramaa (Kauramaa)	moniperiodinen, asuinpaikat	311111 Mankala	6758135	3459341	80–92,5
1000012812	Saaranen (Saaranen)	historiallinen, asuinpaikat	311301 Haapa-Kimola	6747326	3465028	60–75
1000012815	Sääskjärvi (Sääskjärvi) Marttila	historiallinen, asuinpaikat	311110 Hietana	6748478	3458970	62,5–75
1000012816	Sääskjärvi (Sääskjärvi) Ukkolanmäki	historiallinen, asuinpaikat	311110 Hietana	6747468	3459079	65
1000012817	Sääskjärvi Lammasmäki	uusi aika, asuinpaikat	311110 Hietana	6747384	3459083	65–70
1000012818	Koliseva Myllyoja	uusi aika, kulkuväylät	311301 Haapa-Kimola	6740455	3465279	45
1000012819	Koliseva (Koliseva) Vanhakylä	historiallinen, asuinpaikat	311301 Haapa-Kimola	6740453	3465308	45–47,5
1000012820	Haapa-Kimola Taasianjoki	uusi aika, kulkuväylät	311301 Haapa-Kimola	6742566	3463856	32,5
1000012821	Vuolenkoski (Vuolenkoski) Pekkola	historiallinen, asuinpaikat	311210 Vuolenkoski	6774819	3453791	95–105
1000012822	Metsälä	pronssi- ja/tai rautakautinen, hautapaikat	311302 Iitti	6753647	3469779	90
1000012823	Kivirappu	pronssi- ja/tai rautakautinen, hautapaikat	311301 Haapa-Kimola	6749838	3468302	75

Entuudestaan tunnetut kohteet

Kohdenro	Kohde	Muinaisjäännöstyyppi ja – ajoitus	Peruskartta	pkoo	ikoo	Z m mpy
142010003	Alestalo (Tapola)	moniperiodinen, muinaisjäännösryhmät	311111 Mankala	6759879	3456632	77
142010028	Hiisiöinen	historiallinen, kivirakenteet	311111 Mankala	6754840	3454680	90
142500003	Haapa-Kimola Samppa	historiallinen, hautapaikat	311301 Haapa-Kimola	6744382	3462820	60–67,5
142500004	Kirkonkylän kivi	historiallinen, kultti- ja tarinapaikat	311302 Iitti	6757650	3467150	
1000002249	Hiisiö	historiallinen, kivirakenteet	311111 Mankala	6756090	3453951	
1000007275	Kiisinkärki	historiallinen, kivirakenteet	311302 Iitti	6757776	3460940	76
1000012730	Lehtola	historiallinen, kivirakenteet	311111 Mankala	6754707	3455392	

4. YHTEENVETO

Iitissä tehtiin syksyllä 2008 noin kahden viikon pituinen kuntainventointi, jonka tarkoituksena oli selvittää pitäjän historiallisen ajan muinaisjäännöksiä. Esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi on tehty Iitissä jo vuonna 2000, minkä vuoksi maastotutkimuksissa ei etsitty esihistoriallisia kohteita. Iitin kuntainventointi liittyi laajempaan, koko Pohjois-Kymenlaaksoa koskevaan inventointihankkeeseen ja sen kustannuksista vastasivat Museoviraston lisäksi Iitin kunta, maakunnan kehittämisrahasto ja Kaakkois-Suomen tiepiiri.

Uusien muinaisjäännösten etsimisessä käytettiin apuna historiallista kartta-aineistoa ja muita kirjallisia lähteitä, joista käyvät ilmi vanhat kylät ja niiden sijainnit. Inventoinnin painopisteenä pidettiin historiallisen ajan asutusta ja muita paikkoja tarkastettiin ajan sallimissa rajoissa.

Iitistä tunnettiin ennen inventointia kuusi historiallisen ajan kohdetta sotahistorialliset kohteet pois luettuina. Vuoden 2008 inventoinnin jälkeen niitä tunnetaan yhteensä 27, näistä yksi on ns. moniperiodinen eli se ajoittuu sekä esihistorialliselle että historialliselle ajalle. Historiallisten kohteiden lisäksi Iitistä löydettiin kaksi entuudestaan tuntematonta pronssi- tai rautakauteen ajoittuvaa kohdetta. Suurin osa uusista muinaisjäännöksistä on vanhoja kylänpaikkoja, jotka vanhimmillaan ajoittuvat keskiaikaan tai rautakauteen. Lisäksi alueelta löytyi muutamia kivirakenteita, työ- ja valmistuspaikkoja ja sillanpaikkoja sekä leiripaikka.

Tällä hetkellä Iitistä tunnetaan kaikkiaan 130 muinaisjäännöstä. Suurin osa kohteista on esihistoriallisia ja hieman alle 20 sotahistoriallisia ja kuten edellä on mainittu, vajaat 30 on historiallisen ajan asutus- tai elinkeinohistoriaan liittyviä muinaisjäännöksiä. On kuitenkin muistettava, että muinaisjäännösluku ei ole lopullinen, sillä inventoinnissa ei pystytä koskaan käymään koko kuntaa täysin kattavasti läpi. Historiallisen ajan kohteista on saattanut jäädä huomioimatta erityisesti metsissä sijaitsevia kohteita, kuten erilaisia työ- ja valmistuspaikkoja. Tähän ryhmään kuuluvat mm. hiilimiilut ja tervanpolttopaikat, joiden etsimiseen vanhasta karttamateriaalista ei ole juuri apua. Lisäksi on joitakin vanhoja kylänpaikkoja, joiden ympäristössä saattaa olla säilynyt rakenteita esimerkiksi pelloilla. Mm. Haapa-Kimolassa on saattanut säilyä vanhaa kylätonttia pellolla, mutta tätä ei viljelyn vuoksi päästy inventoinnissa tarkastamaan. On todennäköistä, että myös entuudestaan tuntemattomia esihistoriallisia kohteita tulee löytymään Iitistä jatkossakin. Uusien

muinaisjäännösten löytymiseen saattaa vaikuttaa tulevaisuudessa tiedon lisääntyminen ja tutkimuksellisten seikkojen muuttuminen. Myös maastolliset olosuhteet inventoinnin aikana vaikuttavat huomattavasti muinaisjäännöksen havaitsemiseen, esimerkiksi runsas kasvillisuus vaikeuttaa rakenteiden toteamista. Tästä huolimatta nykyistä tietoa Iitin muinaisjäännöstilanteesta voidaan pitää hyvänä ja sen pohjalta voidaan toimia eri maankäyttösuunnitelmien yhteydessä.

Iitin historiallisen ajan muinaisjäännökset tarjoavat selkeitä maanpäälle näkyviä rakenteita, mutta suurin osa näistä sijaitsee tonteilla, joissa on edelleen asutusta tai muuta toimintaa, kuten esimerkiksi hevosten laiduntamista. Esimerkiksi Sitikkalan ja Sääskjärven Marttilan kylänpaikoilla on nähtävissä useita kivijalkoja ja muita rakenteita, mutta koska molemmat toimivat nykyisin laidunmaina ei muinaisjäännösalueita voida hyödyntää matkailullisesti. Sen sijaan Huhmarmäen alue on autioitunut kokonaan ja pienellä raivaamisella osa muinaisjäännösalueen rakenteista saataisiin hyvin näkyville.

Iitin historiallisen ajan asutuksen yleispiirteenä voidaan todeta, että kylien paikat ovat yleensä sijainneet vesistöjen läheisyydessä. Iitin eteläosassa kylät on perustettu pienten jokien varsille, kun taas kunnan keski- ja pohjoisosissa kylien sijainti on joko järvien rannoilla tai Kymijoen varrella. Usein talojen paikat ovat olleet mäellä tai rinteessä. Keskiajalla ja 1500-luvulla perustetuista kylistä moni on edelleen asuttu ainakin osittain, mutta osa on autioitunut kokonaan. Muutamat kylänpaikat, kuten esimerkiksi Kausala, kirkonkylä ja Vuolenkoski ovat jääneet osittain tai kokonaan nykyisen asutuksen jalkoihin. Autioituneilla kylänpaikoilla ja niillä alueilla, joissa rakennuskanta on vanhaa, voidaan olettaa säilyneen hyvin myös vanhempien rakennusten jäännöksiä. Sen sijaan tiivisti rakennetuilla ja rakennuskannaltaan uusilla alueilla mahdollisuudet vanhojen rakenteiden jäännösten säilymiseen ovat hyvin vähäisiä. Hyvin säilyneiden kylänpaikkojen säilymiseen tulevaisuudessa tulisikin kiinnittää huomiota. Suurin vaara näiden tuhoutumiseen on raskas uudisrakentaminen, jonka yhteydessä maata kaivetaan laajalta alueelta kaivinkoneella pois.

Helsingissä 2.2.2009

Katja Vuoristo, FM

5. MUINAISJÄÄNNÖSKOhteET

5.1. ENTUUDESTAAN TUNTEMATTOMAT KOhteET

Kimola (Kimola/Vesi-Kimola) Väärtti 1000012355

Laji: kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat
Tyyppin tarkenne: kyläpaikat
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: pkoo: 6763464, ikoo: 3461769, Z/m.mpy alin: 75,00, ylin: 80,00
Koord.selite: kivijalan koordinaatit
Peruskartta: 311303
Peruskartan nimi: Kymentakka

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 1.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:1

Lähteet: KA, g140 4/1.

g140 4/11.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

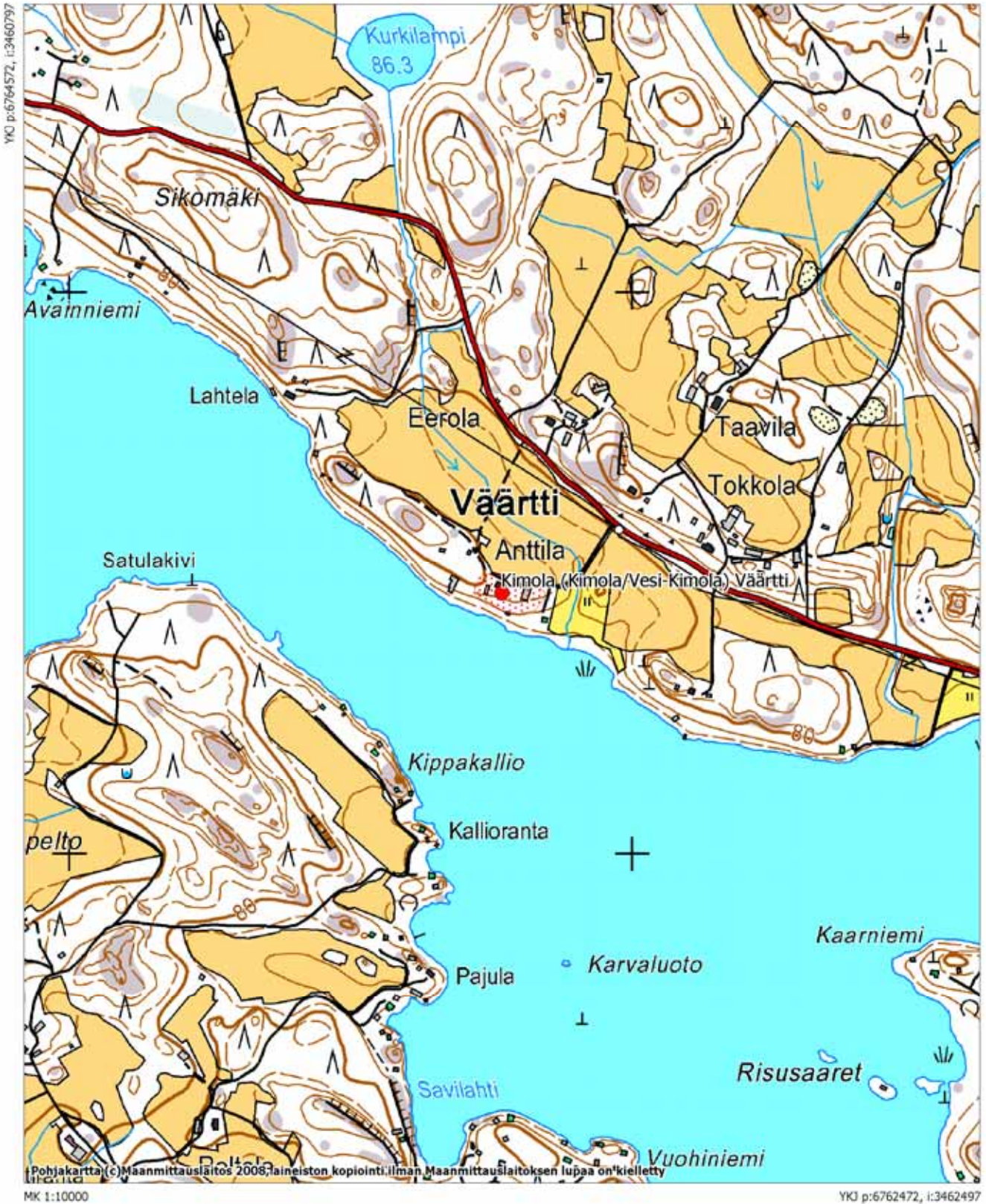
Kuvaus: Varhaisin maininta Kimolan tytärkylästä Väärtistä on vuodelta 1539. Tällöin kylässä oli kaksi taloa, mutta noin vuodesta 1560 vuoteen 1740 se on merkitty autioksi. Paikalla on kuitenkin todennäköisesti asunut sotilaita ainakin 1640-luvulta asti. (Kepsu 1981: 198.) Varhaisin kartta Väärtistä on vuodelta 1780 (g 140 4/1). Siinä tonttialueet on merkitty nykyisen Anttilan kohdalle ja sen itäpuolelle.

Anttila sijaitsee Märkjärven pohjoisrannalla jyrkästi rantaan laskevan törmän päällä. Pihan itäpuolella pusikkoisen niittyalueen keskellä laskee pieni oja järveen. Länsipuolella maasto muuttuu kallioiseksi metsäksi. Maastollisesti Anttilan piha-alueen tienoo vaikuttaa todennäköisimmältä vanhan kylän paikalta. Tilan nykyinen päärakennus ja ulkorakennukset ajoittuvat luultavasti 1800-luvulle tai 1900-luvun alkuun. Päärakennuksen eteläpuolella on nähtävissä mahdollisesti vanhempaan rakennukseen kuuluvaa kivijalkaa. Paikalla on nurmikosta heikosti erottuva pohjois-eteläsuuntainen kivirivi, joka muodostaa etelässä kulman. Alueella on saattanut säilyä hyvin vanhempia rakennustenjäännöksiä.

Digikuva 125936:1. Anttilan tilan päärakennuksen eteläpuolella erottuu heikosti mahdollinen rakennuksenpohja. SE-NW. Kuva K. Vuoristo.

Peruskartta 311303 Kymmentaka
Kimola Väärtti
Kohde on rajattu punaisella.

Perheniemi (Perheniemi) Pärhantöyry 1000012725

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6748106, ikoo: 3457687, Z/m.mpy alin: 55,00, ylin: 57,50

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311110 Peruskartan nimi: Hietana

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 11.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:25

Lähteet: Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Sks:n toimituksia 505. Tampere.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Kuvaus: Varhaisin maininta Perheniemen kylästä on vuoden 1460 rajatuomiossa, mutta kylän on arveltu saaneen alkunsa jo viimeistään 1300-luvun lopulla (Kepsu 1981: 122). Vuoden 1539 maakirjan mukaan Perheniemessä on ollut jo kahdeksan taloa ja 1600-luvun puoliväliä lähestyttäessä taloluku on noussut 14 taloon. Alueen kehitys kuitenkin muuttui, kun Perheniemestä tuli vuonna 1643 rälssimaata ja alueelle nousi Perheniemen kartano, josta tuli vuonna 1647 säterikartano. (Halila 1939: 65–66, 140–141, 246–247.)

Perheniemen vanha kylänpaikka on sijainnut nykyisin opistona toimivasta kartanosta noin 700 metriä etelälounaaseen Sääskjärven rannalla sijaitsevalla Pärhantöyry-nimisellä niemellä (Alanen & Kepsu 1989: 172; Halila 1939: 500). Alueen ympärillä on laaja peltoalue. Kylänpaikka on ilmeisesti hylätty ennen vuotta 1844 (Kepsu 1981: 122). Myöhemmin Pärhantöyryn pohjoisosaan on rakennettu maatila, jonka rakennukset on purettu melko äskettäin. Nykyisin paikalla on navetanjäännöksiä sekä kesämökki saunoineen. Lisäksi niemen kärjessä on uimaranta ja siihen liittyvä rakennus. Tämän ja navetanpohjan vieressä olevan lantakaivon kohdalla ei vanhempien rakenteiden jäännöksiä ole säilynyt, mutta muualla niitä on todennäköisesti säilynyt hyvin. Rakentamattomalla alueella kasvaa niittyä, jonka poikki kulkee uimarannalle johtava hiekkatie. Tien käänntökohdassa on näkyvissä kivirivi ja lisäksi alueen keskiosassa on mahdollinen uuninpohja sekä kellarikuoppa.

Digikuva 125936:25. Perheniemen vanha kylänpaikka on sijainnut Sääskjärven rannalla sijaitsevalla Pärhantöyryllä, joka sijaitsee puiden reunustamana kuvan keskellä. N-S. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311110 Hietana

Perheniemi Pärhantöyry

Kohde rajattu punaisella. Esihistoriallinen kohde merkitty sinisellä.

YKJ p:6749386, i:3456948

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6747287, i:3458548

Lyöttilä (Lyöttilä) Kylänmäki

1000012740

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6762330, ikoo: 3469945, Z/m.mpy alin: 75,00, ylin: 82,50

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311303 ja 311306

Peruskartan nimi: Kymmentaka ja Oravala

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 2. ja 16.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:2–8

Lähteet: KA, g140 8/1-4.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Mukula, Jaakko & Mäkelä, Anneli 1977. Lyötistä Lyöttiläksi. Erään kaakkoishämäläisen kylän vanhinta asutushistoriaa. Helsinki.

Kuvaus: Ensimmäinen maininta Lyöttilästä on vuoden 1458 rajatuomiossa, jossa Pietari Lyötti vahvisti maa-alueitaan. Lyöttilä on todennäköisesti perustettu jo 1300-luvulla, vaikka uudisasukas Pietari Lyöttiä onkin pidetty aikaisemmin kylän varsinaisena perustajana. Asutuksen on esitetty levinneen Lyöttilään Niemenkylästä eli nykyisen kirkonkylän tienoilta (Halila 1939: 63; Kepsu 1981: 91; Mukula & Mäkelä 1977: 555–558.) Vuonna 1539 kylässä oli jo 12 talonpoikaistaloa ja yksi rälssin lampuotitila, Kurjala. 1500-luvun lopulla kylä köyhtyi ja autioitui, jolloin isoja osia Lyöttilästä joutui pappilan ja kruunun haltuun. 1600-luvun puolella autiotilat saivat jälleen uusia omistajia. (Halila 1939: 63–64, 128, 137–138, 239.)

Lyöttilän Kylänmäki sijaitsee peltojen ympäröimällä korkealla mäellä Pellinginselän itäpuolella. Kasvillisuus on alueen lounais- ja keskiosassa enimmäkseen lehtokasvillisuutta, mutta se muuttuu koillisosassa mäntykankaaksi. Alueella kasvaa runsaasti tummaa tulikukkaa. Mäen lounaisreunalla on suurehko sorakuoppa. Kylänmäen päällä on nykyisin useita kesämökkitontteja, jotka noudattelevat vuoden 1783 kartassa (g 140 8/1-4) näkyviä kapeita tonttirajoja. Alueen kaakkoisosassa maantien vieressä on vanha autioitunut tila ja myös mäen poikki kulkevan tien molemmilla puolilla on muutama autioitunut tontti.

Mökkitonttien väleissä on paikoin rakentamattomia alueita, joissa on nähtävissä useita vanhojen rakenteiden jäännöksiä. Kylänmäen luoteisosassa Kylänmäentien kaakkoispuolella on pusikossa näkyvissä useita erikokoisia painanteita, kuoppia ja kumpuja, joista osa on todennäköisesti uuninpohjia, kellareita ja rakennusjäännöksiä. Myös Kylänmäen keskiosassa on säilynyt kivijalkoja ja muita rakenteita. Lisäksi Pietari Lyötin muistomerkin kohdalla on kolme uuninpohjaa ja kaksi kivijalkaa uuninperustuksineen sekä kellarikuoppia. Tästä hieman itään on maantien vieressä myös kaksi kivijalkaa ja syväälle maahan kaivettu kellari, jossa on suurista laakakivistä tehty katto.

Kylänmäellä havaittiin yli 20 maanpäälle näkyvää rakennetta ja on todennäköistä, että niitä on säilynyt myös maanpinnan alapuolella. Rakennustenjäännöksiä on voinut säilyä myös nykyisillä kesämökkitonteilla.

Johan Jandolinin kartta Lyöttilästä vuodelta 1783 (g 140 8/1-4).

Digikuva 125936:2. Kylänmäen lounaisosan lehtometsää. Kylänmäentien molemmilla puolilla on vanhojen rakenteiden jäännöksiä. NE-SW. Kuva K. Vuoristo.

Digikuva 125936:4. Kylänmäen keskiosaa. Männyn kohdalla on rakennuksen pohja. SE-NW. Kuva K. Vuoristo.

Digikuva 125936:5. Kylänmäen koillisosassa sijaitseva Pietari Lyötin muistomerkki. Paikalla on useita rakenteiden jäännöksiä. SW-NE. Kuva K. Vuoristo.

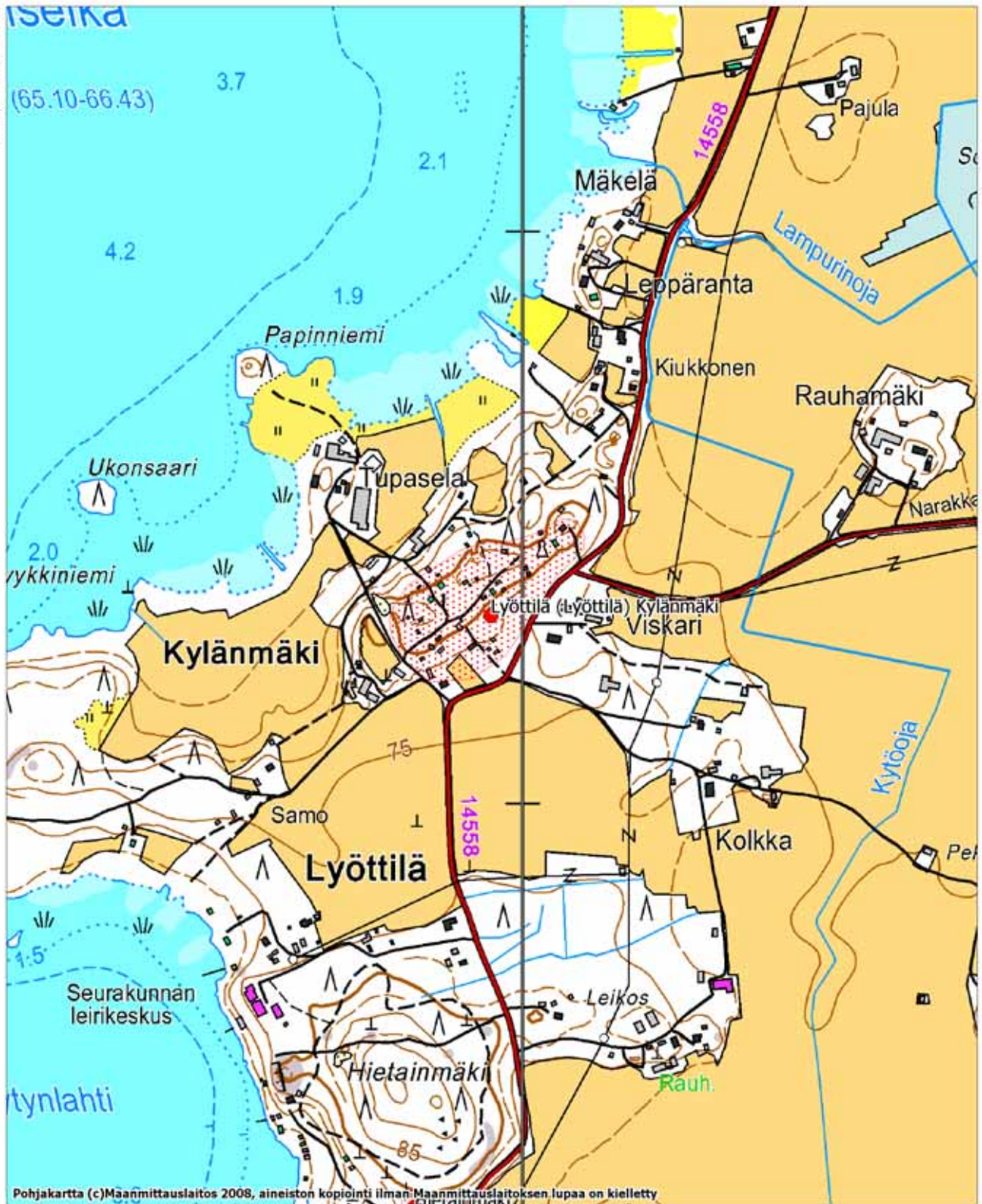
Digikuva 125936:7. Kylänmäen koillisosassa maantien lähellä sijaitseva kellari. SW-NE. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311303 Kymmentaka + 311306 Oravala

Lyöttilä Kylänmäki

Kohde on rajattu punaisella.

YKO p:6763453, i:3468975

MK 1:10000

YKO p:6761354, i:3470675

Lyöttilä Ruokosuo

1000012743

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne: ei määritelty
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: pkoo: 6754625, ikoo: 3472875, Z/m.mpy ylin: 77,50
Koord.selite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311305
Peruskartan nimi: Kuusankoski

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 3.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:9

Kuvaus: Kohde sijaitsee Ruokosuo pohjoisreunalla olevalla kapealla mäntyjä ja heinää kasvavalla niemekkeellä. Paikalla on kivensekainen pyöreä maavalli, jonka halkaisija on n. neljä metriä. Vallin sisäpuolella on halkaisijaltaan noin metrin kokoinen kuoppa, joka on hieman korkeammalla kuin vallia ympäröivä maanpinta. Vallien päällä kasvaa heinää ja sammalta sekä muutama koivu. Sammalen alla ei havaittu hiiltä, mikä viittaa siihen, ettei kyseessä ole hiilimiilu. Kokonsa puolesta rakenne on pieni myös tervahaudaksi. Kyseessä on todennäköisesti kuitenkin jokin historiallisen ajan toimintaan liittyvä rakenne. Kohde löytyi paikallisen asukkaan ilmoituksen perusteella.

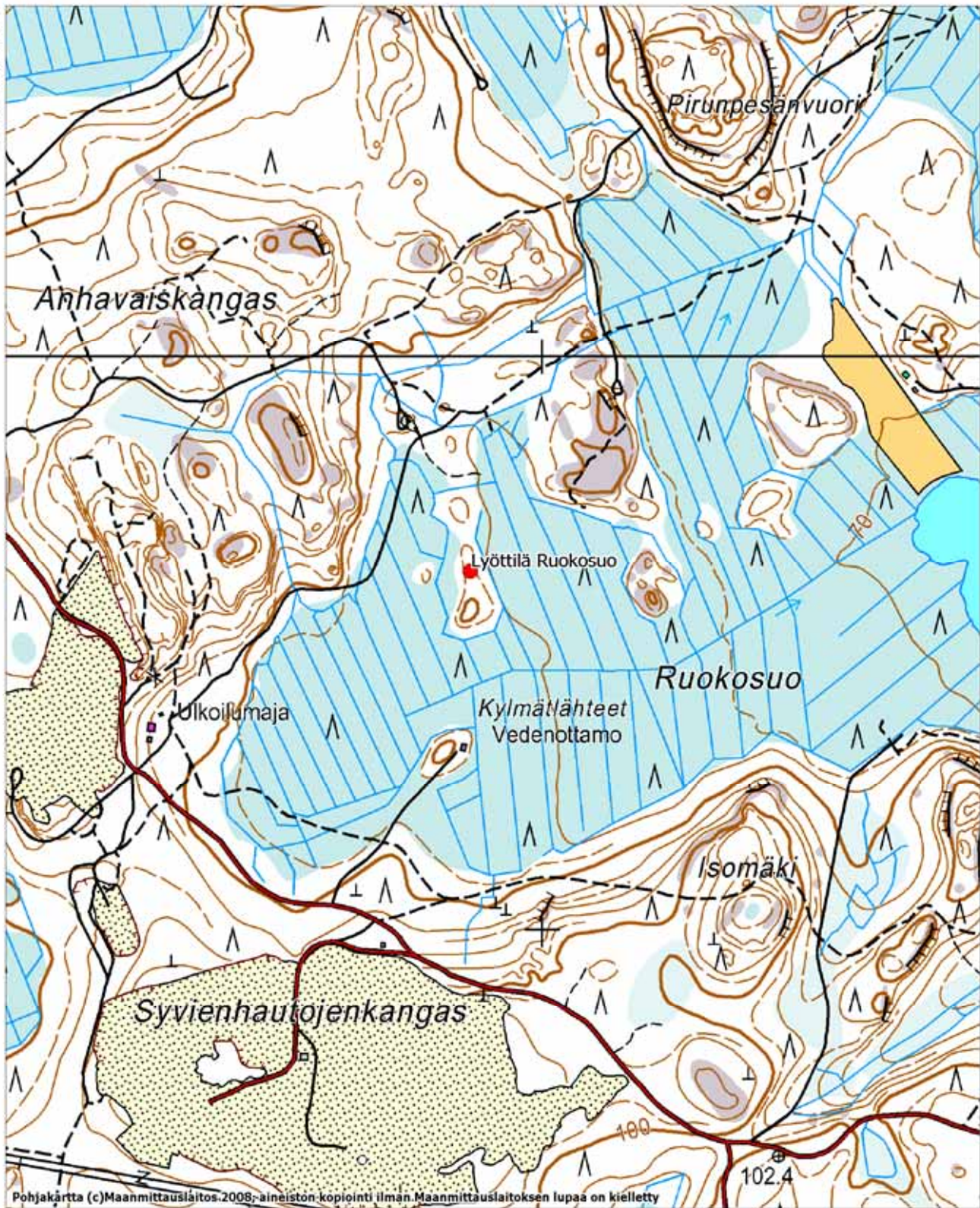
Digikuva 125936:9. Kivien ja maansekainen valli. SE-NW. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311305 Kuusankoski

Lyöttilä Ruokosuo

Kohde on merkitty punaisella.

YKO n:6755670, i:3471943

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos.2008-aineiston kopiointi ilman.Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKO n:6753571, i:3473643

Niinimäki (Niinimäki) Tillola**1000012745**

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat
Tyyppin tarkenne: kylänpaikat
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: pkoo: 6752164, ikoo: 3467579, Z/m.mpy alin: 95,00, ylin: 100,00
Koord.selite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311302
Peruskartan nimi: Iitti

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 3.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:11

Lähteet: KA, g140 10/10.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Kuvaus: Varhaisin maininta Niinimäen kylästä on vuoden 1443 Niinimäen ja Radansuun kylien rajankäynnin yhteydessä. Vanhimmassa maakirjassa vuodelta 1539 on kylään merkitty kaksi taloa. Monien muiden kylien tavoin myös Niinimäessä taloja autioitui 1500-luvulla ja 1600-luvun alussa, mutta osa asutettiin uudestaan 1600-luvun kuluessa. Niinimäkeä on pidetty Radansuun emäkylänä. (Halila 1939: 63, 139–140.) Kylän vanhimman paikan on arveltu olleen Tillolassa Tokkolanmäellä, jossa on nykyisin peruskoulu (Kepsu 1981: 107). Vuoden 1773 kartassa (g140 10/10) koulun kohdalle on merkitty kaksi taloa ja niiden länsipuolelle on merkitty yksi talo. Myös niiden kaakkois- ja eteläpuolille on merkattu yhteensä neljä taloa. Lisäksi alueelle on merkitty tontteja sekä muita rakennuksia. Topografisesti koulun piha-alue ja sen länsipuoli vaikuttaisivat todennäköisimmältä vanhimmalta kylänpaikalta, sillä maasto muodostaa tällä alueella mäen päälle selkeän terassin.

Koulun kohdalla maastoa on muokattu voimakkaasti, mutta koulurakennuksen takana eli länsipuolella sekä pohjoispuolella piharakennuksen tienoilla on saattanut säilyä vanhempiaakin rakenteita. Koulun länsipuoli on nykyisin peltona ja terassiharjanteen päällä on erotettavissa kaksi tasannetta, jotka voisivat olla vanhoja tonttipaikkoja. Koulun eteläpuolella maasto on alavampaa peltoa, jota on ojitettu, mutta myös siellä on voinut säilyä vanhoja rakenteita.

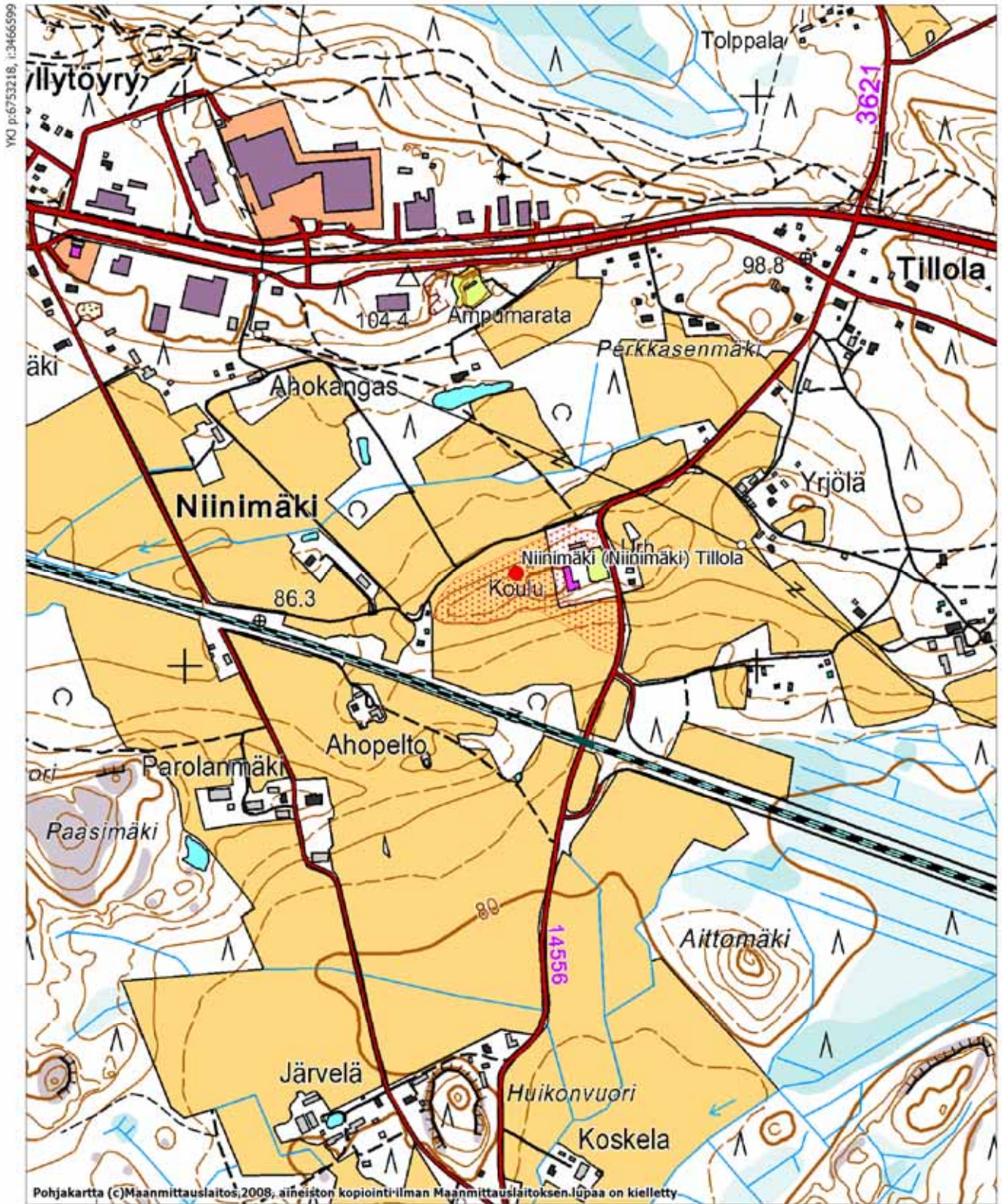

Digikuva 125936:11. Kuvan keskellä Tillolan Tokkolanmäellä sijaitseva peruskoulu. Vanha kyläpaikka on sijainnut koulun kohdalla ja sen vieressä olevalla pellolla. SE-NW. Kuva K. Vuoristo.

Vuoden 1773 kartta Niinimäen kyläalueesta (g140 10/10).

Peruskarttaote 311302 Iitti
Niinimäki Tillola
Kohde on rajattu punaisella.

Radansuu (Radansuu) Vanhakylä 1000012747

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat
Tyypin tarkenne: kylänpaikat
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: pkoo: 6757185, ikoo: 3467320, Z/m.mpy alin: 67,50, ylin: 90,00
Koord.selite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311302
Peruskartan nimi: liitti

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 3.9.2008
Kuvat: Digikuva 125936:12–13
Lähteet: KA, g140 12/1–2.
Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.
Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.
Suomen asutus 1560-luvulla. Kyläluettelot. Helsingin yliopiston historianlaitoksen julkaisuja n:o 4. Helsinki 1973.

Kuvaus: Radansuuta on pidetty Niinimäen tytärkylänä, mutta kylät ovat erkaantuneet toisistaan viimeistään 1400-luvun alkupuolella. Varhaisin maininta Radansuusta on vuodelta 1443 Niinimäen ja Radansuun rajankäynnin yhteydessä. Vanhimman kylänpaikan on arveltu olleen Urajärven rannassa Harjamäen etelä- ja lounaispuolella. (Kepsu 1981: 136.)

Vuoden 1539 mukaan kylässä on ollut vasta yksi talo ja vuosisadan puolivälissä kaksi taloa (Halila 1939: 124; Suomen asutus 1560-luvulla: 143). 1500-luvun loppuun mentäessä kylä on autioitunut kokonaan. Maat ovat olleet tuolloin kirkkoherra Pietarin käytössä. 1600-luvun alussa kylä on merkitty edelleen autioksi kruunun maaksi. 1630-luvulla alkoi Radansuun kylän uusi vaihe lukkari Eerik Mikonpojan ja pappi Jordan Peuroniuksen otettua kylän maita haltuunsa. 1800-luvulle mentäessä kylän taloluku oli 16 ja 1700-luvun lopulla tehdyt maanjakamiset ja tilojen halkomiset olivat johtaneet siihen, että tilat kävivät liian pieniksi ja kannattamattomiksi. Kylän tilojen talouden heikentymiseen vaikuttivat lisäksi myös Kymijoen tulvat. Ahtaus ja taloudellinen tilanne johtivat siihen, että osa taloista siirtyi vanhalta kylänpaikalta pois. Osa taloista oli siirretty jo isonjaon aikana. Radansuun tiloja yhdistettiin ja kylään perustettiin myös kartano. (Halila 1939: 63, 143–145, 447–447.) 1800-luvun loppuun mentäessä vanhan kyläaukean asutus oli vähentynyt huomattavasti ja lopulta asutus siirtyi kokonaan muualle.

Radansuun vanha kylänpaikka sijaitsee kapealla kaistaleella Urajärven rannassa. Paikan luoteispuolella on vanha peltoaukea, joka toimii nykyisin golf-ratana ja pohjoispuolella kohoaa Harjanmäki, jonka juurelle asutus on ulottunut vuoden 1784 kartan mukaan (g140 12/1–2). Kylänpaikka on nykyisin pääosin pusikoitunutta ja metsittyä ja aivan rannassa kulkee venerantaan vievä tie. Alueen koillisosassa on muutama kesämökkitoiminta. Osassa näistä on vielä vanhoja rakennuksia. Mökkien takana alkaa metsäinen rinne. Kylänpaikan eteläosaan on pystytetty kylän muistomerkki ja sen läheisyydessä on nähtävissä matala kivijalka sekä uuninpohja. Lisäksi paikalla on toinen mahdollinen uuninpohja sekä mahdollinen kivijalka. Kylänpaikan keskivaiheille on rakenteilla pieni mökki, jonka kohdalla on ollut uuninpohja. Paikalla näkyi vielä palaneita kiviä sekä mustaa nokista maata. Tämän lähellä oli myös uudemman kivijalan perustukset. Myös alueen koillisosassa oli havaittavissa useampia rakenteita. Vanhan kesämökiksi muutetun tilan saunan takana oli todennäköinen uuninpohja sekä mahdollinen kivijalka. Lisäksi tästä hieman kauempana Harjanmäen rinteessä oli uunillisen rakennuksen pohja sekä kellarikuoppa. Niiden lähellä kulki sammaloitunut kiviaita. Vanhimmat talonpaikat ovat todennäköisesti sijainneet aivan rannassa ja asutus on siirtynyt kylän kasvaessa pohjoisessa olevaan rinteeseen. Paikalla on todennäköisesti säilynyt lisää rakenteita turvekerroksen alla. Vanhimmat rakenteet ajoittunevat keskiajalle.

Digikuva 125936:12. Radansuun vanhan kyläpaikan koillisosan sammaloitunutta kiviaitaa. WSW-ENE. Kuva K. Vuoristo.

Digikuva 125936: 13. Radansuun Vanhankylän muistomerkin alue. Muistomerkin läheisyydessä on säilynyt useampia rakenteita. S-N. Kuva K. Vuoristo.

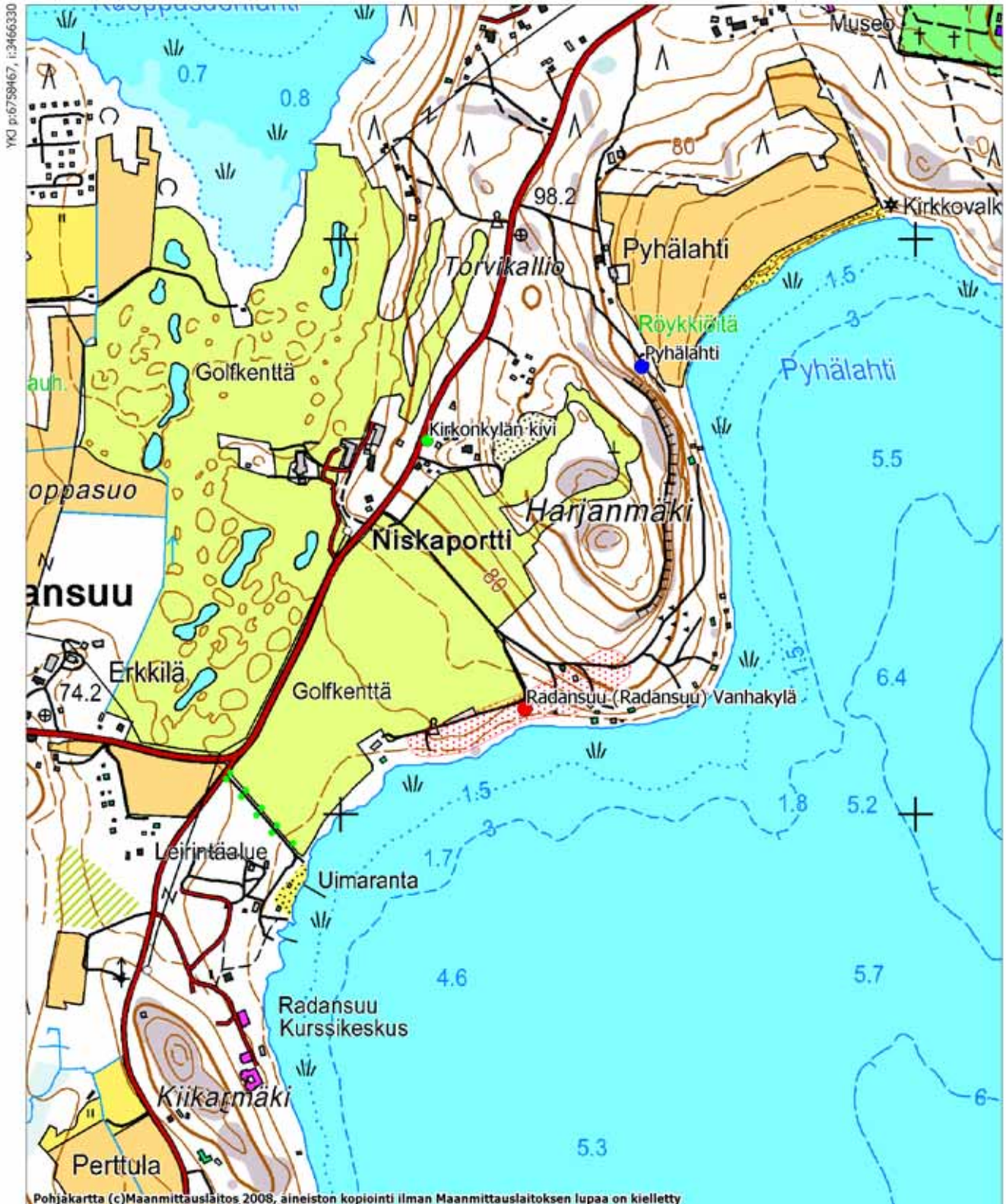
Radansuun näkyvien rakenteiden sijainnit on merkitty sinisillä pisteillä. Sininen viiva merkkää kiviaidan paikkaa.

Peruskarttaote 311302 Iitti

Radansuu Vanhakylä, Kirkonkylän kivi

Kohde on rajattu punaisella, mahdollinen muinaisjännös on merkitty vihreällä.

Esihistoriallinen kohde on merkitty sinisellä.

Iitin kirkonkylä Haanmäki**1000012751**

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6758837, ikoo: 3467872, Z/m.mpy alin: 85,00, ylin: 90,00

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311302

Peruskartan nimi: Iitti

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 4.9.2008

Lähteet: KA, g140 5/1–5.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Mukula, Jaakko & Mäkelä, Anneli 1977. Lyötistä Lyöttiläksi. Erään kaakkoishämäläisen kylän vanhinta asutushistoriaa. Helsinki.

Kuvaus: Iitin kirkonkylän alueen on arveltu kuuluneen alun perin Lyöttilän maihin. Kirkonkylän tienoilla olisi ollut Niemenkylä, johon on alkujaan kuulunut yksi talo. (Kepsu 1981: 60; Mukula & Mäkelä 1977: 557–558.) Kylän sijainnista ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa. Iitin kirkonkylään on rakennettu ensimmäinen puukirkko todennäköisesti jo 1500-luvun alkupuolella ja uusi kirkko rakennettiin vuonna 1639. Vanhin kartta Iitin kirkonkylästä on vuodelta 1786 ja siinä asutus on jo hajaantunut melko laajalle alueelle (g140 5/1–5). Osa tonteista sijaitsee kirkon lähetyvillä ja osa Pappilanlahden rannalla.

Nykyinen kirkonkylä on melko tiiviisti rakennettu, mutta kirkon itäpuolella on säilynyt pieni rakentamaton rinnetontti tien vieressä. Paikalla on nykyisin Anders Johan Sjögrenin muistomerkki. Alue on merkitty vuoden 1786 karttaan tontiksi. Alueen ylärinteessä on viereisiltä äskettäin rakennetuilta tonteilta vieritettyjä kiviä, mutta paikalla on nähtävissä myös kivijalanpätkä sekä pienistä kivistä koostuva kumpu, joka on todennäköisesti uunin pohja. Lisäksi alueella näkyy fajanssia, ikkunalasia ym. esineiden palasia. Kyseessä on melko modernien esineiden kappaleita ja ne ajoittuvat aikaisintaan 1800-luvulle. On kuitenkin mahdollista, että Iitin kirkonkylän asutus on alun perin keskittynyt kirkon läheisyyteen, jolloin paikalla on voinut säilyä myös vanhempien rakenteiden jäännöksiä.

Iitin kirkonkylä Pappila

1000012752

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: pappilat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6759205, ikoo: 3467619, Z/m.mpy alin: 70,00, ylin: 75,00

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311302

Peruskartan nimi: Iitti

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 4.9.2008

Lähteet: KA, g140 5/1–5.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Mukula, Jaakko & Mäkelä, Anneli 1977. Lyötistä Lyöttiläksi. Erään kaakkoishämäläisen kylän vanhinta asutushistoriaa. Helsinki.

Kuvaus: Iitin kirkonkylän alueen on arveltu kuuluneen alun perin Lyöttilän maihin. Kirkonkylän tienoilla olisi ollut Niemenkylä, johon on alkujaan kuulunut yksi talo. (Kepsu 1981: 60; Mukula & Mäkelä 1977: 557–558.) Kylän sijainnista ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa. Iitin kirkonkylään on rakennettu ensimmäinen puukirkko todennäköisesti jo 1500-luvun alkupuolella ja uusi kirkko rakennettiin vuonna 1639. Vanhin kartta Iitin kirkonkylästä on vuodelta 1786 ja siinä asutus on jo hajaantunut melko laajalle alueelle (g140 5/1–5). Osa tonteista sijaitsee kirkon lähetyvillä ja osa Pappilanlahden rannalla. Pappila on merkitty nykyisen paikkansa eteläpuolelle, jossa nykyisin vanhaa heinittynyttä puutarhaa. Paikalla kasvaa myös varhaisesta asutuksesta indikoivaa tummaa tulikukkaa. Uusi pappila rakennettiin kuivemmalle maalle vanhan pohjoispuolelle 1820-luvulla (Halila 1939: 716).

Pappilan on katsottu sijainneen nykyisellä alueellaan viimeistään 1600-luvulla. Vanhimman pappilan on epäilty mahdollisesti sijainneen Urajärven Pyhälahden rannalla, mutta tästä ei ole mitään todisteita. (Halila 1939: 263–265, 715–717.) Vanhimman pappilan sijainti nykyisellä alueellakin on topografisesti yhtä mahdollinen kuin Pyhälahden tuntumassa. Paikalla ei voitu runsaan kasvillisuuden vuoksi havaita merkkejä rakenteista, mutta on todennäköistä, että niitä on säilynyt, sillä ilmeisesti uuden pappilan rakentamisen jälkeen puutarha-alueella ei ole ollut mitään rakennustoimintaa. Alueen käyttö on rajoittunut rannassa sijaitsevaan venerantaan.

Peruskarttaote 3111302 Iitti
 Iitin kirkonkylä Haanmäki, Iitin kirkonkylä Pappila
 Kohteet on rajattu punaisella.

Koskenniska (Koskenniska)

1000012780

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6775048, ikoo: 3456376, Z/m.mpy alin: 80,00, ylin: 95,00

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311210

Peruskartan nimi: Vuolenkoski

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 4.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:14

Lähteet: Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Sks:n toimituksia 505. Tampere.

Hallila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Kuvaus: Varhaisin maininta Koskenniskan kylästä on vuoden 1539 maakirjassa, jolloin kylässä oli yksi talo (Kepsu 1981: 278). Taloluku on noussut 1560-luvulle mentäessä kolmeen (Suomen asutus 1560-luvulla: 139). Koskenniskan asutuksen on arveltu tulleen Vuolenkoskelta 1400-luvun kuluessa (Kepsu 1981: 278).

Koskenniskan vanhakylä on sijainnut Konniveden ja Kymijoen yhtymäkohdan itäpuolella lähellä Vuolenkoskea (Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989: 223). Paikan poikki kulkee nykyisin maantie, jonka pohjoispuolella on joenrannassa mylly. Tällä puolella maasto on melko alavaa, kun taas tien eteläpuolella on lähes kaakko-luodesuuntainen kapea harjanne, joka jatkuu Kymijoen rantaan saakka. Harjanteen päältä on hyvät näkymät joelle päin. Alueen kaakkoisosassa on autioitunut maatila. Paikalla on todennäköisesti 1800-luvulle ajoittuvan rakennuksen kivijalka sekä vanha aitta ja navetta. Aitan takana luoteessa on vanhaa niittyä lähes Kymijoen rantaan saakka. Niitylle on istutettu nuoria koivuja ja siellä kasvaa runsaasti tummaa tulikukkaa. Piha-alueella kasvaa lisäksi myös ketoneilikkaa. Harjanteen luoteisosassa on harjun katkaiseva sorakuoppa, jonka molemmilla puolilla on osittain hajonneet kivijalat. Lisäksi koko harjanteella näkyi puiden istutuskohdissa runsaasti heikkolaatuista tiilimurskaa, mikä viittaa siihen, että myös harjanteen keskiosassa on ollut rakenteita. Maastollisesti harjanne vaikuttaa Koskenniskan vanhimmalta kylänpaikalta ja tähän saattaa viitata myös tumman tulikukan esiintyminen paikalla. Alueella on todennäköisesti säilynyt useampia rakenteidenjäännöksiä.

Digikuva 125936:14. Koskenniskan vanha kylänpaikka. NW-SE. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311210 Vuolenkoski

Koskenniska

Kohde on rajattu punaisella. Esihistorialliset kohteet on merkitty sinisellä.

MK 1:10000

YKJ p:6774051, i:3457020

Huhmarmäki (Huhmarmäki)**1000012788**

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: keskiaikainen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6751707, ikoo: 3464013, Z/m.mpy alin: 97,50, ylin: 102,50

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311302

Peruskartan nimi: liitti

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:15

Lähteet: Appelgren-Kivalo, Hjalmar 1908. Tarkastuskertomus liitti, Kausalan kylä. Museoviraston topografinen arkisto.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Kuvaus: Huhmarmäki esiintyy kirjallisissa lähteissä kylännimenä ainoastaan kerran, vuonna 1539. Tuolloin kylässä oli kaksi taloa. Rajapaikkana Huhmarmäki on mainittu jo vuonna 1469 kesäkäräjien tuomiossa. (Halila 1939: 121.) 1700-luvun lähteissä Huhmarmäki esiintyy enää vain rajapaikkana sekä niittyjen ja peltojen nimissä. (Kepsu 1981: 34.) Kylän sijainnista ei ole säilynyt karttoja, mutta perimätieto kertoo varhaisen Kausalan kylän sijainneen Multaharjun laella ja on oletettu, että Multaharju olisi sama kuin Huhmarmäki (Halila 1939: 121-123). Appelgren-Kivalo on tarkastanut Multaharjun laen vuonna 1908 ja havainnut paikalla kuusi kivikiukaanpohjaa mäen korkeimmalta kohdalta. Multaharjun päällä on kuitenkin muutama yhtä korkealla sijaitseva paikka, joten rakenteiden sijainnista ei ole ollut tarkempaa tietoa.

Huhmarmäki ja Multaharju sijaitsevat Säaskjärveltä Kausalaan vievän maantien kaakkoispuolella. Paikalla on jyrkästi kohoava mäki, jota ympäröi etelässä pelto ja muualla lähes yksinomaan suo. Mäen laelle on tehty uusi metsätie, jonka päätepisteessä on kuorittu hieman kalliota. Tie johtaa hirvien ruokintapaikalle. Alueella on sammalen peittämää kalliota sekä sekametsää ja heinää kasvavaa koivikkoa, joka vaikuttaa vanhalta pelto- tai niittyalueelta. Kallioalueelta löytyi neljä kivistä ladottua uuninpohjaa, joista kahden ympärillä oli nähtävissä joko nurkkakiveystä tai maapenkkaa. Lisäksi koivikosta löytyi yksi uunikiveys. Alueen tarkastamista vaikeutti runsas hirvikärpästen määrä, joten on mahdollista, että paikalla on lisää rakenteita. Huhmarmäen hankala sijainti suon ympäröimällä jyrkällä mäellä on luultavasti vaikuttanut kylän varhaiseen hylkäämiseen.

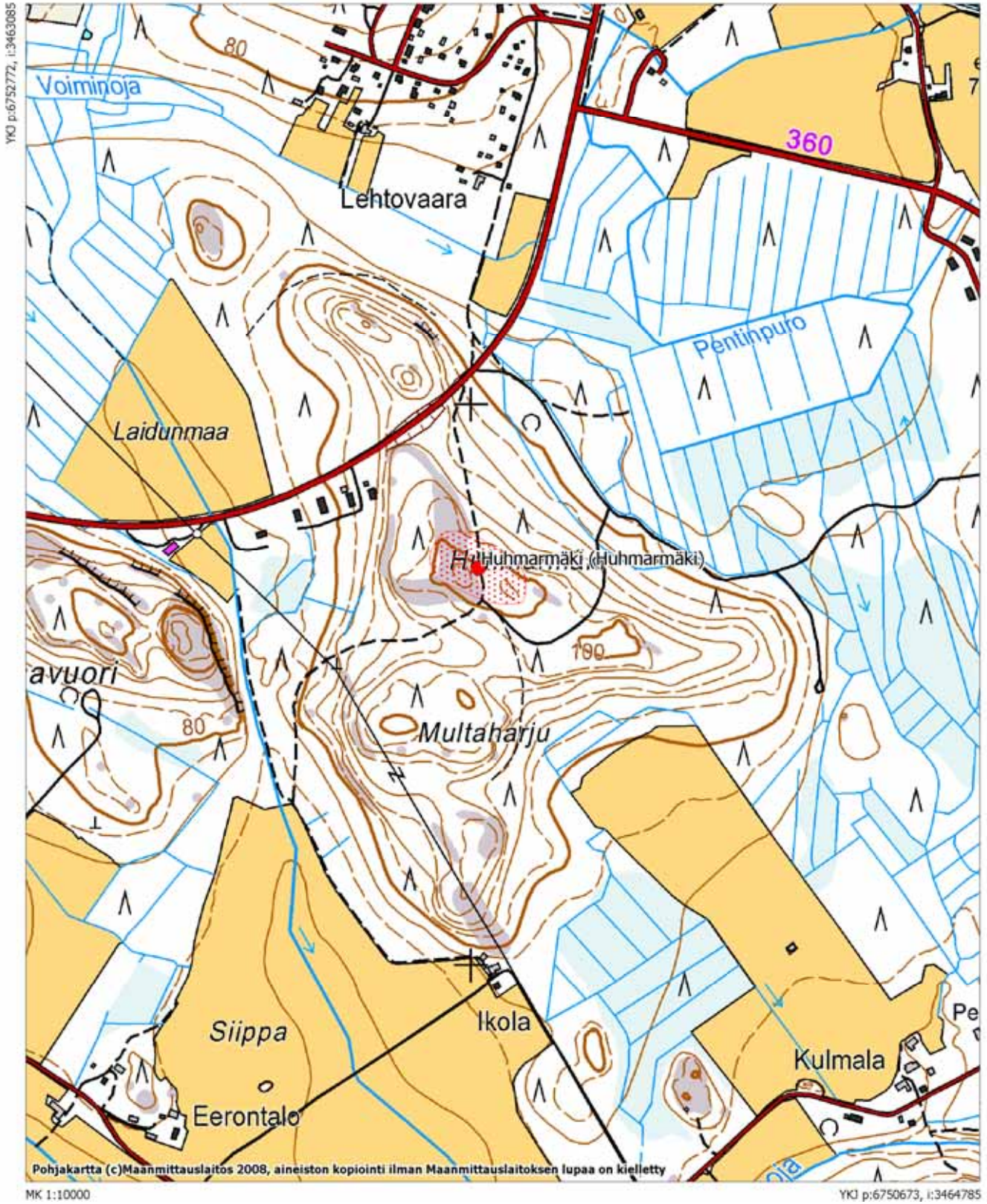

*Digikuva 125936:15. Huhmarmäen laella sijaitseva uuninpohja erottuu sammaleisena kumpuna. W-E.
Kuva K. Vuoristo.*

Rakenteiden sijainti on merkitty sinisillä pisteillä.

Peruskarttaote 311302 Iitti
Huhmarmäki
Kohde on rajattu punaisella.

Sitikkala (Sitikkala)

1000012791

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat
Tyypin tarkenne: kylänpaikat
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: pkoo: 6758574, ikoo: 3458317, Z/m.mpy alin: 82,50, ylin: 95,00
Koord.selite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311111
Peruskartan nimi: Mankala

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:16–18

Lähteet: KA, g140 14/1–4.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Seppälä, Sirkka-Liisa 1995. Iitti Sitikkala Ristola. Rautakautisen löytöpaikan koekaivaus. Museovirasto, arkelologian osaston topografinen arkisto.

Kuvaus: Sitikkala on ollut sen itäpuolella sijaitsevan Kauramaan tytärkylä. Varhaisimmat maininnat erillisestä kylästä ovat vuodelta 1550, jolloin kylään on merkitty neljä taloa. (Kepsu: 158.) 20 vuotta myöhemmin talojen määrä on noussut viiteen, mutta vuosisadan lopulla se väheni kolmeen ja autiotalojen määrä nousi yhdestä kolmeen. 1600-luvun puolella talojen määrä on kasvanut jälleen hieman. (Halila 1939: 124, 127, 146.) Vanhimmassa Sitikkalaa koskevassa kartassa vuodelta 1759 (g140 14/1-4) kylään on merkitty kuusi taloa, joista yksi sijaitsee nykyisen Seppälän kohdalla Kymijoen rannalla ja yksi Urpasen talon tienoilla. Neljä taloa jäävät nykyisen maantien itäpuolella nousevan kallioisen mäen kohdalle Ristolän länsipuolelle. Kymijoki on ollut aiemmin huomattavasti nykyistä kapeampi, mutta pumppuamon rakentaminen joen rantaan on muuttanut huomattavasti rantaviivaa.

Maastollisesti vaikuttaisi siltä, että Sitikkalan vanhin kylänpaikka on ollut maantien vieressä sijaitsevalla mäellä. On mahdollista, että mäki on ollut asuttu jo rautakaudella, sillä mäen alapuolelta, nykyisen tielinjauksen ympäristöstä, on löytynyt aiemmin kaksi mahdollisesti rautakautteen ajoittuvaa keihäänkärkeä ja kehäsolki. Lisäksi tien vieressä sijainneesta kivivallista on löytynyt historiallisen ajan esineistöä, kuten punasavikeramiikka sekä atrain. (Seppälä, Sirkka-Liisa 1995: 10.)

Sitikkalan kylämäellä kasvaa pylväskatajaa, pihlajaa ja mäntyjä sekä ketoneilikkaa ja nurmea ja paikka toimii nykyisin lähes kokonaan hevoshakana. Haan itäpuolella kulkee aidattu kärrypolku, jonka vieressä on hieman niittymäistä aluetta ennen Ristolän tilan piha-aluetta. Hevoshaassa ja niityllä on nähtävissä useita kivijalkoja sekä uuninpohjia sekä kellarikuoppa. Lisäksi hevoshaan länsipuolella on suurikokoinen, n. 4 x 5 m, osin lohkotuista kivistä tehty kellarinpohja. Monet rakenteista sijaitsevat vanhan kylätielinjauksen varrella. Tie on kulkenut aikaisemmin koillisempaan. Alueen vanhat rakenteidenjäänökset ovat todennäköisesti säilyneet hyvin, sillä paikalla ei ole ollut mitään uudempaa rakennustoimintaa.

Sitikkalan talot vuoden 1759 rajakartassa (g140 14/1-4).

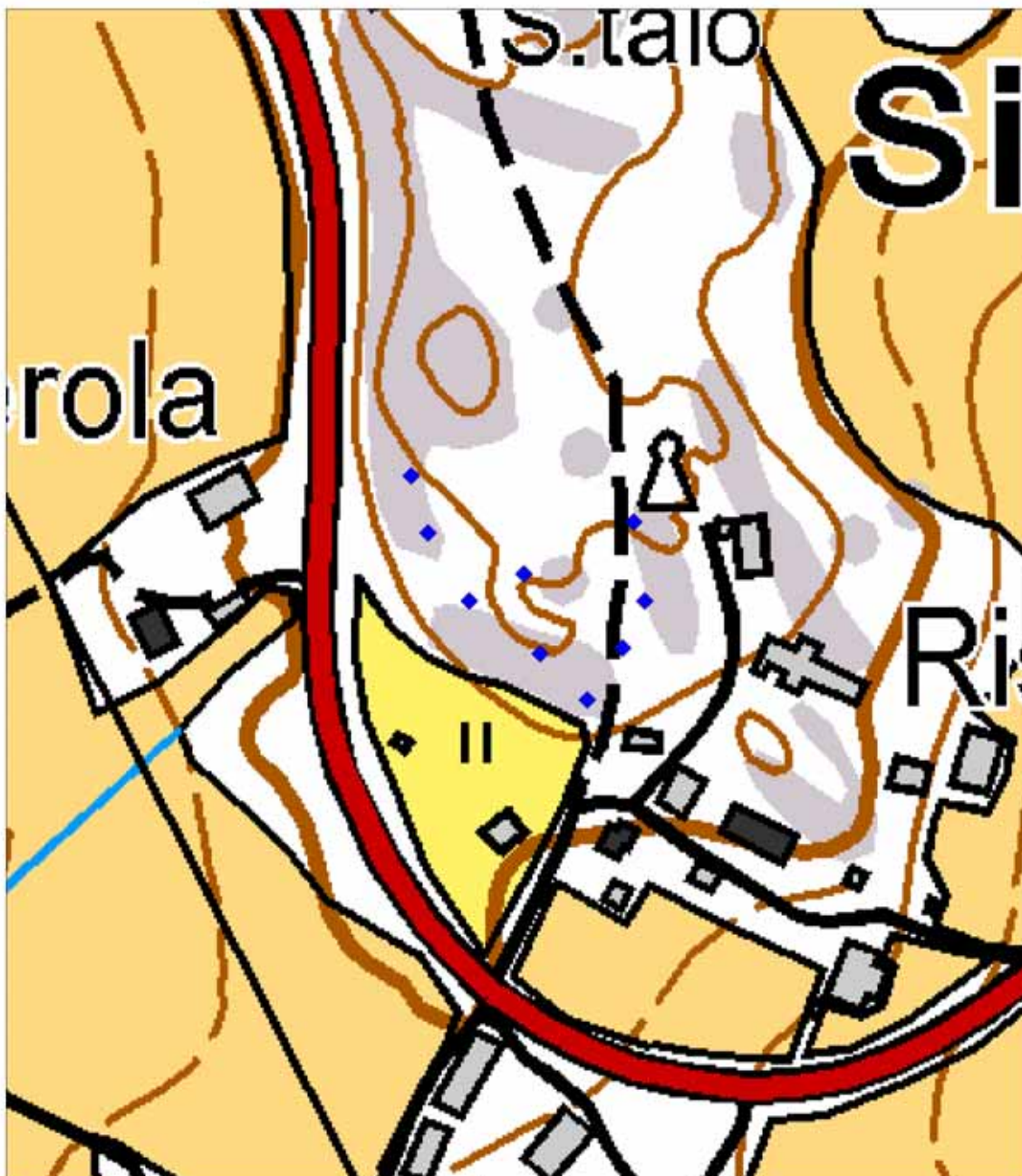
*Digikuva 125936:16. Hevoshaan yläosassa sijaitseva kivijalka. N-S.
Kuva K. Vuoristo.*

*Digikuva 125936:17. Hevoshaan itäreuna. Kuvan keskellä erottuva
matala kumpu on vanha uunin pohja. NNW-SSE. Kuva K. Vuoristo.*

*Digikuva 125936:18. Hevoshaan länsipuolella sijainnut
kellarin pohja. NNE-SSW. Kuva K. Vuoristo.*

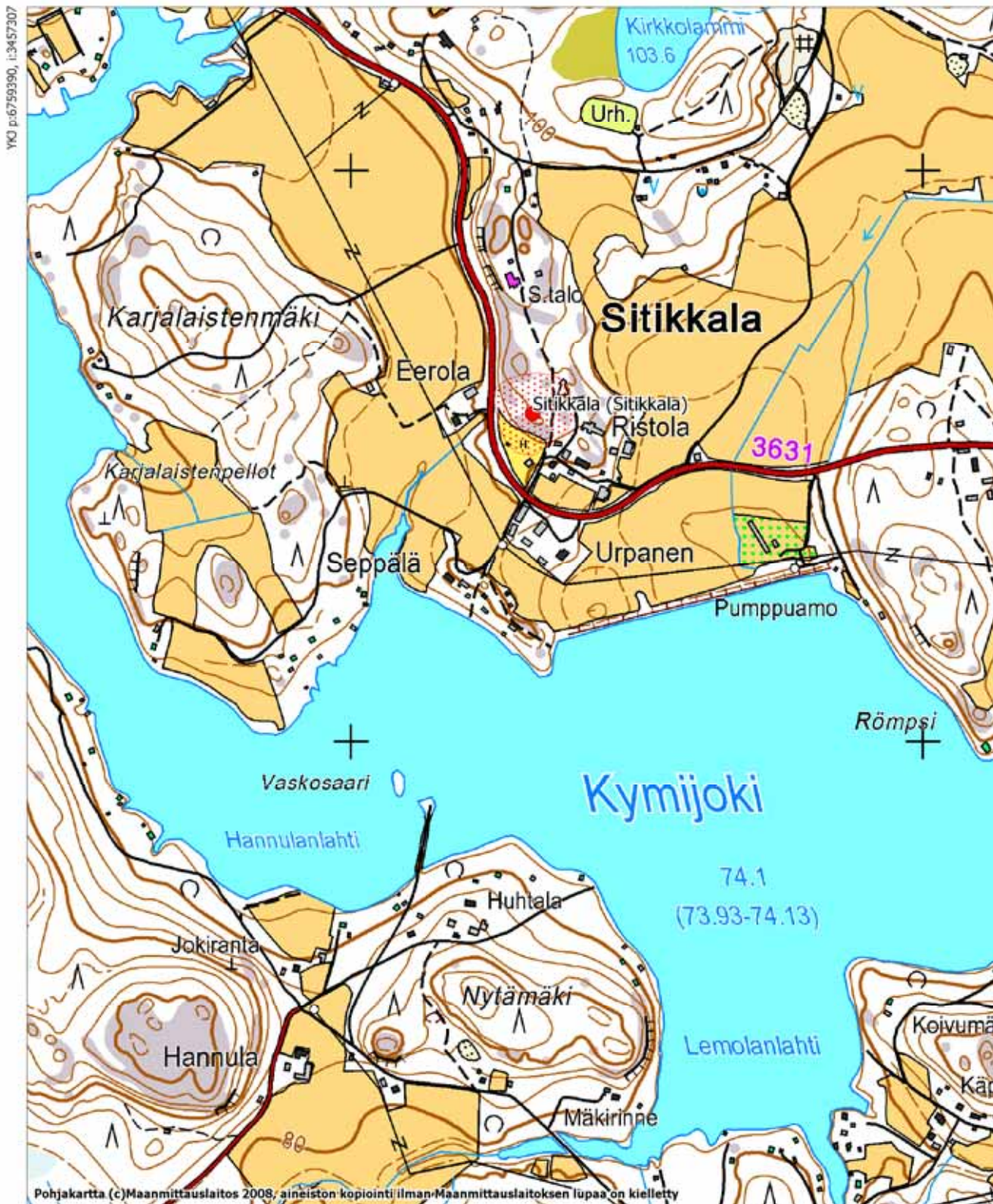
Mk 1:250

Sitikkalan kylämäen näkyvien rakenteiden sijainti. Vanha maantie on kulkenut aikaisemmin alimpien rakenteiden vierestä suunnilleen korkeuskäyrän suuntaisena.

Peruskarttaote 311111 Mankala

Sitikkala

Kohde on rajattu punaisella.

YKO p:6759390, i:3457307

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKO p:6757290, i:3459007

Kauramaa (Kauramaa)

1000012803

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: moniperiodinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6758135, ikoo: 3459341, Z/m.mpy alin: 80,00, ylin: 92,50

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311111

Peruskartan nimi: Mankala

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:20

Lähteet: KA, g140 14/1–4.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Kuvaus: Kauramaan kylää on pidetty yhtenä Iitin vanhimmista kylistä, mahdollisesti jopa vanhimpana. Vuonna 1339 kylässä on tietävästi ollut neljä tilaa: Perttola sekä Tuomas Martinpojan, Martti Olavinpojan ja Lassi Pertunpojan tilat. Perttolaa lukuun ottamatta muut tilat ovat hävinneet yhdistämisten myötä melko pian. Vuoden 1539 maakirjassa on Kauramaahan merkitty 15 taloa, mutta luku käsittää myös tytäryliien Sitikkalan ja Tapolan talot. 1500-luvun puolivälissä Kauramaa oli melko vauras, mutta kasvavat verot sekä sotavuodet heikensivät kylän taloutta vuosisadan loppupuolella. Useat talot jäivät vailla isäntää ja vuonna 1591 autioita yhdistettiin uudeksi tilaksi. 1600-luvulla useimpia tiloja hallitsivat kokonaan uudet asukkaat. (Halila 1939: 121, 132–133.)

Vuoden 1759 kartassa Kauramaan viiden talon ryhmä on merkitty Perttolan talon tienoille, vanhalle kylämäelle (g140 14/1–4). Tätä aluetta onkin pidetty kylän vanhimpana paikkana (Kepsu 1981: 46). Perttolan tila näyttää periytyvän ainoana tilana vanhimman maakirjan ajoilta nykypäiviin. Vanhan kylänpaikan sijaintia Perttolan talon lähetyvillä näyttäisi todistavan myös kylämäen kaakkoispuolella sijaitseva ilmeisesti viikinkiaikaan ajoittuva hautapaikka (Perttola). Myös alueen kasvillisuus indikoi rautakautta ja keskiaikaa, sillä paikalla kasvaa mm. tummaa tulikukkaa, nurmilaukkaa, hullukaalia sekä kyläkurjenpolvea.

Vanhalla kylämäellä on nähtävissä useita rakenteidenjäännöksiä. Niitä sijaitsee nykyisen aitan etelä- ja lounaispuolella sijaitsevassa rinteessä sekä päärakennuksen luoteispuolella sijaitsevassa hevoshakassa. Paikalla on sekä rakennusten- että uunienpohjia. Lisäksi aitan alla on nähtävissä vanhan päärakennuksen jäännöksiä. Nykyisen päärakennuksen vieressä olevalla pienellä peltotilkulla näkyi punasavikeramiikkaa,

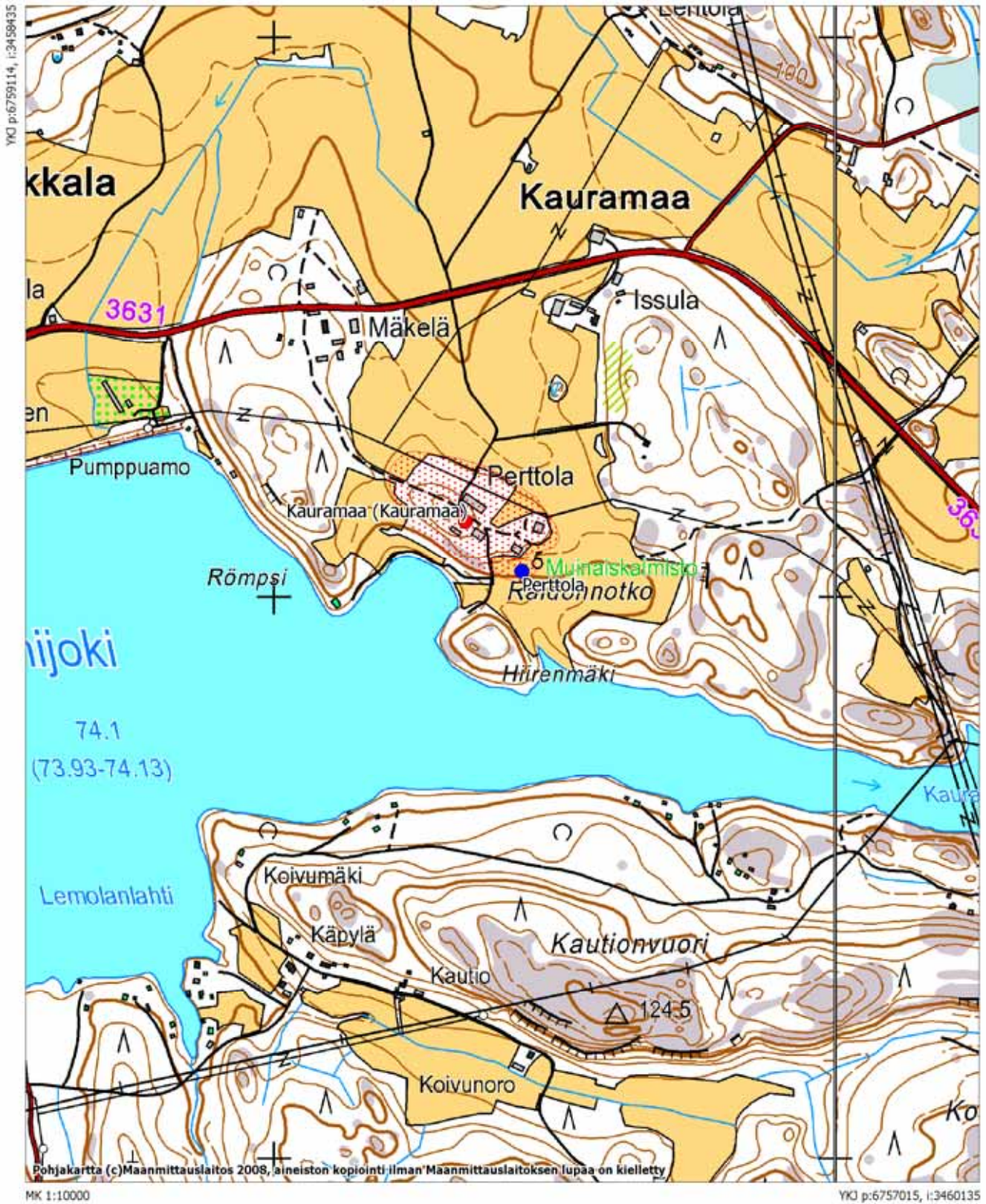
liitupiipunvarrenkatkelma sekä tiiltä. Alueella on todennäköisesti säilynyt hyvin vanhojen rakenteidenpohjia sekä kulttuurikerroksia. Vanhimmat kerrostumat saattavat ajoittua rautakaudelle.

Digikuva 125936:20. Kauramaan vanhaa kylämäkeä. Puiden takana nykyisin hevoshakana toimiva alue. NE-SW. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311111 Mankala

Kauramaa

Kohde on rajattu punaisella. Esihistoriallinen kohde on merkitty sinisellä.

Saaranen (Saarainen)**1000012812**

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6747326, ikoo: 3465028, Z/m.mpy alin: 60,00, ylin: 75,00

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311301

Peruskartan nimi: Haapa-Kimola

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 9.9.2008

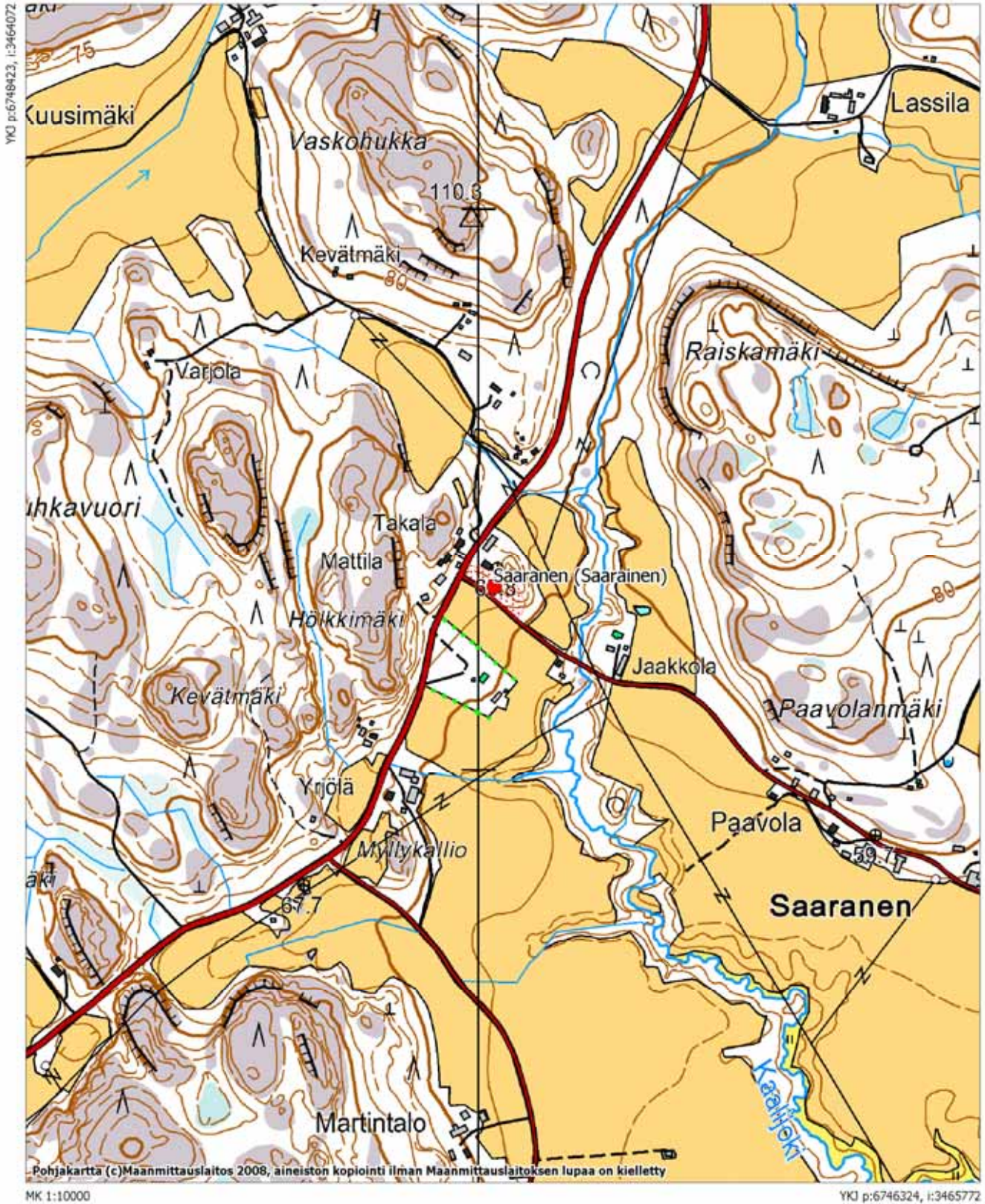
Lähteet: KA, g140 16/1-2.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Kuvaus: Saaranen on ollut Sääskjärven tytärkylä ja varhaisin maininta Saarasista omana kylänään on vuoden 1539 maakirjassa, jolloin kylässä oli kaksi taloa. 1600-luvun alussa kylät autioituivat ja joutuivat kruunulle, mutta vuosisadan puolivälin tienoilla talot saivat uudet vakituiset asukkaat. Kylä laajeni samoihin aikoihin kuuden talon kyläksi. (Halila 1939: 124, 145–146; Kepsu 1981. 151). Vuoden 1704 verollepanokartassa Saaraseen on merkitty vain kolme taloa (g140 16/1-2). Taloista kaksi sijaitsee Kaalijoen länsipuolella ja yksi itäpuolella Jaakkolan kohdalla. Toisen joen länsipuolella sijainneen talon kohdalla on kouluna toiminut rakennus, jonka ympäristöä on muokattu voimakkaasti. Kolmas rakennus on sijainnut Takalan talon kaakkoispuolen mäellä. Paikalla on nykyisin omakotitalo, mutta sen takana on säilynyt pieni metsäinen alue jyrkän kallion ja tien välissä. Tällä alueella näkyi muuntajan vieressä mahdollinen kivijalanpätkä sekä uuninpohjaa ja kellarikuoppa. Näistä hieman kaakkoon oli vielä lohkotuista kivistä rakennettu kellari. Kapealla metsäkaistaleella on voinut säilyä muitakin rakenteita, mutta todennäköisesti varsinainen talonpaikka on sijainnut nykyisen omakotitalon läheisyydessä.

Peruskarttaote 311301 Haapa-Kimola
Saaranen
Kohde on rajattu punaisella.

Sääskjärvi (Sääskjärvi) Marttila

1000012815

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6748478, ikoo: 3458970, Z/m.mpy alin: 62,50, ylin: 75,00

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311110

Peruskartan nimi: Hietana

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 10.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:22–24

Lähteet: KA, g140 16/1–2.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Kuvaus: Varhaisin maininta Sääskjärvestä on vuoden 1480 Sääskjärven ja Haapakimolan rajatuomiassa. On kuitenkin oletettu, että jo vuonna 1466 lähteissä mainittu Olavi Sääskiä olisi ollut Sääskjärveltä. Kylä on ollut vuonna 1539 jo varsin suuri, sillä siellä on mainittu olleen 11 taloa, joista tosin kaksi kuului tytärkylään eli Saarasiin. Sääskjärven kylä oli kasvanut 1600-luvulla tonttimaahan nähden liian isoksi ja kun kylä paloi, ei uutta rakennettu enää järven- ja joenrannan tonttimaille, vaan kylä jakautui kahtia peltoalueiden koillislaitaan Isokyläksi ja Ukkolanmäelle. (g 140 16/1–2; Halila 1939: 66–67, 124, 147, 166; Kepsu 1981: 168.) Vanhin kylänpaikka järvenrannassa on nykyisin täysin rakennettua, eikä siellä ole todennäköisesti säilynyt vanhempien rakenteiden jäännöksiä.

Marttila on ollut Sääskjärven alkuajoista lähtien kylän johtavana talona ja se periytyy ainakin ensimmäiseen maakirjaan saakka (Halila 1939: 147). Marttila lieneekin ollut ainakin 1600-luvun palosta lähtien nykyisellä paikallaan Isonkylän juurella. Marttilan ympärille näyttää syntyneen tiivis kylä, josta on säilynyt todisteita aina nykypäiviin saakka. Tilan takana nousevan mäen päällä on nähtävissä useita kymmeniä kivijalkoja ja uuninpohjia. Osa näistä sijaitsee lomittain ja päällekkäin, joten niissä voi nähdä eriaikaisia rakennustenpohjia, jotka on rakennettu edellisten päälle. Mäkialue toimii nykyisin hevoslaitumena, minkä vuoksi kivirauniot ovat hyvin näkyvissä. Myös mäen rinteessä ja tilan alalaidassa on nähtävissä joitain rakennustenjäännöksiä, mutta niitä on luultavasti myös raivattu pois tieltä. Multakerroksen alla on kuitenkin voinut säilyä joitain rakenteita. Marttilan alueen raunioita ei uhkaa tällä hetkellä mikään rakennustoiminta, mutta myös jatkossa tulisi varmistaa, ettei kylämäelle rakennettaisi mitään, vaan siellä jatkuisi laiduntaminen.

Sääskjärven kylä vuodelta 1704. Isokylä ylhäällä ja Ukkolanmäki alhaalla, Oikealla Sääskjärveen kuulunut Kauhala. (g 140 16/1–2.)

Digikuva 125936:22. Hevoshaassa sijaitsevia rakennuksenpohjia. NE-SW. Kuva K. Vuoristo.

Digikuva 125936:23. Yleiskuva kylämäeltä, hevoshaassa sijaitsevia rakennuksenpohjia. E-W. Kuva K. Vuoristo.

Digikuva 125936:24. Yleiskuva, kylämäki jää kuvan keskellä näkyvän navetan taakse ja vasemmalle puolelle. Rakenteita on säilynyt myös navetan etupuolella näkyvällä pihalueella. SW-NE. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311110 Hietana

Sääskjärvi marttila, Sääskjärvi Ukkolanmäki, Sääskjärvi Lammasmäki
Kohteet on rajattu punaisella.

Sääskjärvi (Sääskjärvi) Ukkolanmäki 1000012816

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat
Tyypin tarkenne: kylänpaikat
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: pkoo: 6747468, ikoo: 3459079, Z/m.mpy 65,00
Koord.selite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311110
Peruskartan nimi: Hietana

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 10.9.2008

Lähteet: KA, g140 16/1–2.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Kuvaus: Varhaisin maininta Sääskjärvestä on vuoden 1480 Sääskjärven ja Haapakimolan rajatuomiossa. On kuitenkin oletettu, että jo vuonna 1466 lähteissä mainittu Olavi Sääskiä olisi ollut Sääskjärveltä. Kylä on ollut vuonna 1539 jo varsin suuri, sillä siellä on mainittu olleen 11 taloa, joista tosin kaksi kuului tytärkylään eli Saarasiin. Sääskjärven kylä oli kasvanut 1600-luvulla tonttimaahan nähden liian isoksi ja kun kylä paloi, ei uutta rakennettu enää järven- ja joenrannan tonttimaille, vaan kylä jakautui kahtia peltoalueiden koillislaitaan Isokyläksi ja Ukkolanmäelle. (g 140 16/1–2; Halila 1939: 66–67, 124, 147, 166; Kepsu 1981: 168.) Vanhin kylänpaikka järvenrannassa on nykyisin täysin rakennettua, eikä siellä ole todennäköisesti säilynyt vanhempien rakenteiden jäännöksiä.

Ukkolanmäelle on merkitty vuoden 1704 karttaan (g140 16/1-2) neljä taloa. Paikalla on säilynyt Kauhalaan vievän tien kaakkoispuolella rakentamaton alue Myllymäelle vievän mökkitien vieressä. Tienristeyksen lähellä on nähtävissä risujen peittämä kivijalka, jonka kaakkoispuolella on nelikulmainen muutaman kiven reunustama painanne, todennäköisesti vanha kellarikuoppa. Sen itäpuolella on pieni kivistä muodostuva kumpu eli luultavasti uuninpohja. Lisäksi alueella on navettaan kuulunut ramppi sekä kellarikuoppa, jotka ovat iältään melko nuoria. Paikalla on todennäköisesti ollut tila 1600-luvulta lähtien ja on mahdollista, että alueella on säilynyt myös vanhimpien rakenteiden jäännöksiä.

Edellä mainittujen rakenteiden pohjois- ja koillispuolella on myös useampia soikeita ja nelikulmaisia painanteita, jotka saattavat liittyä venäläisten sotilaiden leiripaikkaan. Paikasta noin 300 m etelään on Lammasmaen leiripaikka.

Sääskjärvi Lammasmäki**1000012817**

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: sotilasleirit

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6747384, ikoo: 3459083, Z/m.mpy alin: 65,00, ylin: 70,00

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311110

Peruskartan nimi: Hietana

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 10.9.2008

Lähteet: KA, g140 16/1–2.

Kuvaus: Kohde sijaitsee Sääskjärven Ukkolanmäen eteläpuolella olevan Lammasmäen päällä, kahdella kallioiden väliin jäävällä tasanteella. Tasanteet ovat niittymäisiä ja niissä kasvaa pylvaskatajia. Paikalta on matkaa Sääskjärven rantaan noin 200 metriä ja kohteen lounaispuolella kulkee Haapa-Kimolaan ja Perheniemeen vievä maantie, joka näkyy myös vuoden 1704 kartassa (g140 16/1–2).

Paikalla on toistakymmentä hautamaista painannetta sekä kallion reunaan ladottu penkkamainen kivirivi. Kyseessä on ilmeisesti 1700-luvun sotaväen leiripaikka. Tähän viittaa myös hieman etelämpänä sijaitsevan peltolohkon Leiripelto-nimitys. Leiripaikan sijainti on ollut edullinen kulkuyhteyksien sekä myös vedensaannin kannalta.

Koliseva Myllyoja

1000012818

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: uusi aika

Muinaisj.tyyppi: kulkuväylät

Tyypin tarkenne: sillat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6740455, ikoo: 3465279, Z/m.mpy 45,00

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311301

Peruskartan nimi: Haapa-Kimola

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 11.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:29–31

Lähteet: KA, g140 1/1–2.

Kuvaus: Kohde sijaitsee Haapa-Kimolasta Elimäelle vievän maantien lounaispuolella Myllyojan kohdalla. Paikalla on noin 80 metrin pituinen tielinjaoikaisun johdosta käytöstä jäänyt vanha nurmettunut tieosuus, jonka keskellä eli Myllyojan kohdalla on kylmämuurattu kivinen silta. Sillan koillispuoleen on tehty terävä kolmikulmainen kiveys, jonka tehtävänä on jakaa vedet kulkemaan siltarummun molemmin puolin. Sillan päällä on rautatankojen yhdistämiä kivitolppia. Paikalla on ollut silta ja tie ainakin jo 1700-luvun alusta lähtien (g140 1/1–2).

Sillan lounaispuolella on säilynyt neljä myllykiveä pienen hirsistä rakennetun varaston vieressä. Lisäksi paikalla on nähtävissä uuden patorakennelman lähellä vanhaa kivettyä myllypatoa sekä kahden hirsistä rakennetun padon jäännöistä. Nämä ajoittuvat luultavasti 1800–1900-luvuille, mutta paikalla on saattanut olla myös aiemmin mylly.

Digikuva 125936:29. Käytöstä jäänyt silta- ja tieosuus. NW-SE. Kuva K. Vuoristo.

Digikuva 125936:30. Käytöstä jäänyt silta ja hirsivaja, jonka vieressä myllynkivet sijaitsivat. SW-NE. Kuva K. Vuoristo.

Digikuva 125936:31 Sillan koillispuoli. NNW-SSE. Kuva K. Vuoristo.

Koliseva (Koliseva) Vanhakylä**1000012819**

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6740453 ,ikoo: 3465308, Z/m.mpy alin: 45,00, ylin: 47,50

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311301

Peruskartan nimi: Haapa-Kimola

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 11.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:32

Lähteet: KA, g140 1/1-2.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

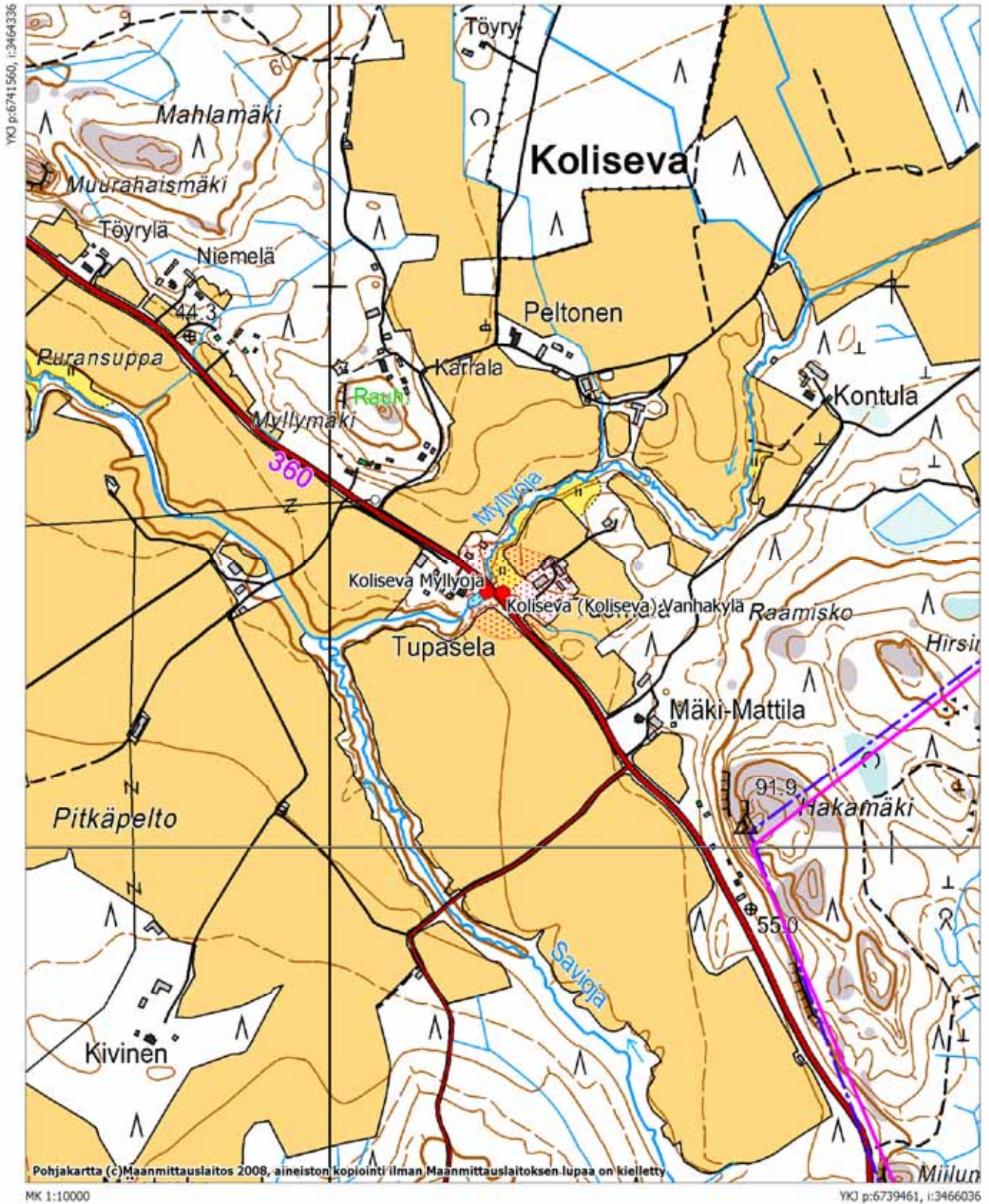
Kuvaus: Vanhin maininta Kolisevasta on vuodelta 1480 kylänrajojen vahvistuksen yhteydessä. Koliseva on ollut Haapa-Kimolan tytärkylä. Vuoden 1539 maakirjan mukaan kylässä on ollut kaksi taloa, joista toinen on ollut Myllyojan varressa sijaitsevien Koskelan ja Tuomalan kantatalo ja toinen on ollut edelleenkin olemassa oleva Karrala. (Halila 1939: 67–68, 135.) Kylän vanhimman paikan on oletettu sijainneen Myllyojan putouksen molemmilla puolilla eli nykyisten Tuomalan ja Tupalan kohdalla, mikä näyttää pitävän paikkansa myös vuoden 1704 kartan perusteella. Paikka tunnetaan edelleenkin Vanhanakylänä. (g140 1/1-2; Kepsu 1981: 60.)

Tuomalan pihapiirissä on säilynyt vanha rakennuskanta, kun taas Tupaselassa rakennuskanta on melko uutta ja maaperä muokattua. Tuomalan länsipuolella on joenrannassa nuorta kuusta kasvavaa niittyä, jossa on nähtävissä maantien vieressä tienpenkassa kylmämuuratun kellarin rauniot. Kellarin katon kivet on kiilattu kiinni toisiinsa. Osa katosta on romahtanut. Paikalla ei näkynyt muita rakenteidenjäänöksiä, mutta on todennäköistä, että niitä on säilynyt paikalla. Niitä on saattanut sijaita myös joen ja tien toisella puolella vastapäätä Tuomalaa.

*Digikuva 125936:32. Tuomalan länsipuolella sijaitseva kellarinjäänös. SW-NE.
Kuva K. Vuoristo.*

Peruskarttaote 311301 Haapa-Kimola
Koliseva Myllyoja, Koliseva Vanhakylä
Kohteet on rajattu punaisella.

Haapa-Kimola Taasianjoki

1000012820

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: uusi aika
Muinaisj.tyyppi: kulkuväylät
Tyypin tarkenne: sillat
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: pkoo: 6742566, ikoo: 3463856, Z/m.mpy 32,50
Koord.selite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311301
Peruskartan nimi: Haapa-Kimola

VUODEN 2008 INVENTOINTI

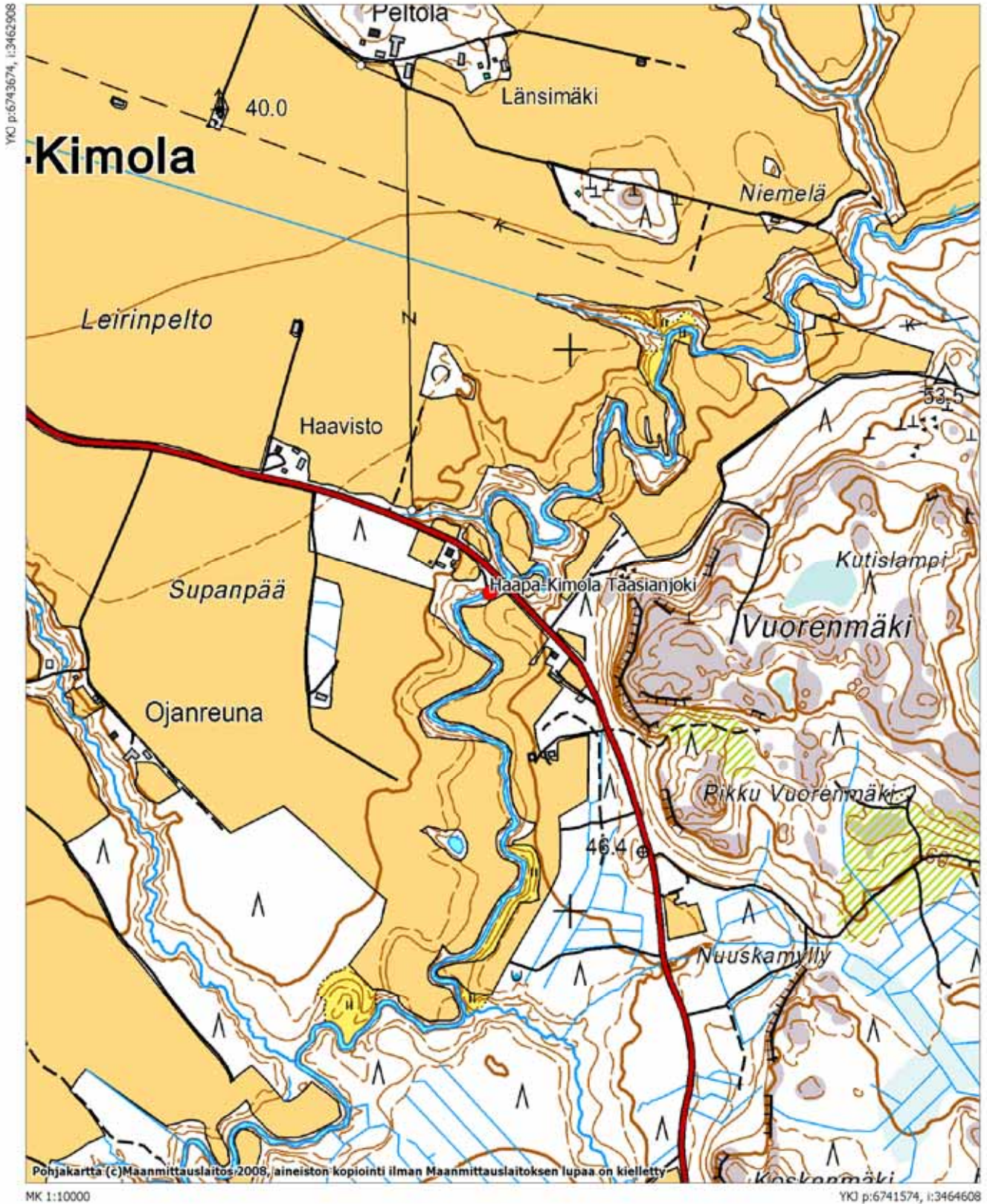
Aika: 11.9.2008
Kuvat: Digikuva 125936:28
Lähteet: KA, g140 1/1-2.

Kuvaus: Kohde sijaitsee Haapa-Kimolasta Elimäelle vievän maantien lounaispuolella Taasianjoen kohdalla. Paikalla on tielinjaoikaisun johdosta käytöstä jäänyt vanha kylmämuurattu kivinen silta. Sillan koillispuoleen on tehty terävä kolmikulmainen kiveys, jonka tehtävänä on jakaa vedet kulkemaan kaariholvattujen siltarumpujen kautta. Sillan päällä on rautatankojen yhdistämiä kivitolppia. Paikalla on ollut silta ja tie ainakin jo 1700-luvun alusta lähtien (g140 1/1-2).

Digikuva 125936:28. Taasianjoen ylittävä vanha kivilta. NNW-SSE. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311301 Haapa-Kimola
Haapa-Kimola Taasianjoki
Kohde on merkitty punaisella.

Vuolenkoski (Vuolenkoski) Pekkola 1000012821

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat
Tyyppin tarkenne: kylänpaikat
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: pkoo: 6774819, ikoo: 3453791, Z/m.mpy alin: 95,00, ylin: 105,00
Koord.selite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311210
Peruskartan nimi: Vuolenkoski

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 4.9.2008

Lähteet: Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Sks:n toimituksia 505. Tampere.

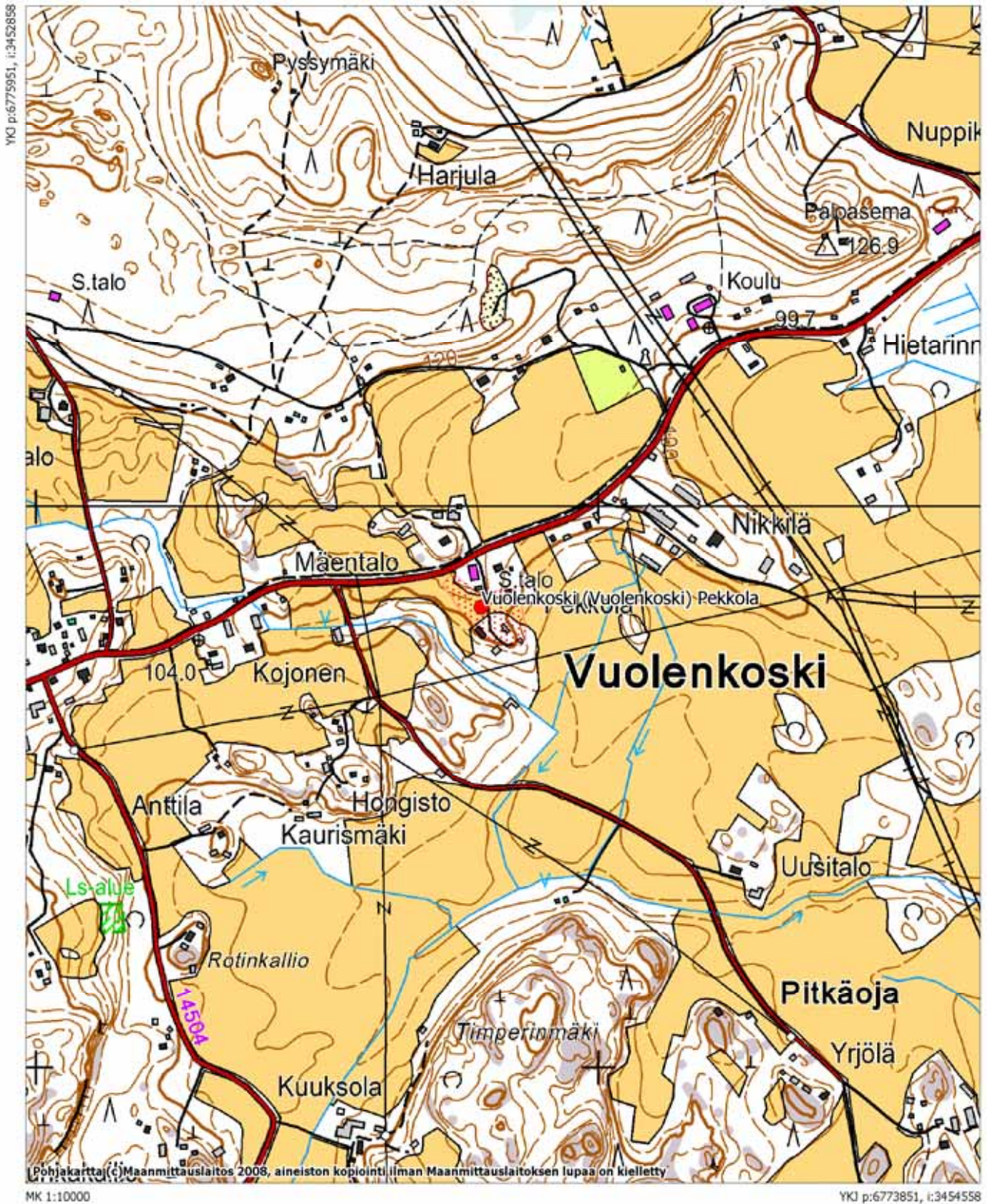
Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367.

Kuvaus: Varhaisin maininta Vuolenkoskesta on vuodelta 1472, jolloin vuolenkoskelainen mies sai sakkotuomion rajanylityksestä. Kylää on pidetty yhtenä Iitin vanhimmista ja sen on epäilty syntyneen viimeistään 1200-luvulla. Vuolenkoski on ollut Iitin myöhäiskeskiaikaisista kylistä suurin ja sen on arveltu olleen Koskenniskan emäkylä. Vuoden 1539 maakirjan mukaan kylässä on ollut jo 20 taloa. 1500-luvun loppupuolella taloluku on vähentynyt tilojen yhdistämisestä johtuen ja se on laskenut reiluun kymmeneen. Kato- ja sotavuosien jälkeen Vuolenkoskessa oli vuonna 1606 yhdeksän autiotaluetteloihin merkittyä taloa, mutta taloluku alkoi jälleen nousta 1600-luvun kuluessa ja ennen isoavihaa kylässä oli jo 21 taloa. Isonjaon aikoihin Vuolenkosken Vanhankylän asutus oli asettunut kahteen rykelmään. Näistä toinen on sijainnut nykyisen seuraintalon tienoilla ja toinen Vuolenkosken nykyisen keskustan kohdalla. (Alanen & Kepsu 1989: 223; Halila 1939: 66, 151–152; Kepsu 1981: 191.)

Vuolenkosken nykyinen keskusta on täyteen rakennettu, eikä paikalla ole todennäköisesti säilynyt vanhempien rakennusten jäännöksiä. Myös seuraintalon eli entisen kansakoulun tienoo on lähes kokonaan rakennettua, mutta seuraintalon etelä- ja länsipuolella on kuitenkin säilynyt kapea peltoalue, jossa on voinut säilyä myös vanhempia rakenteita. Pellolla oli nähtävissä punasavikeramiikkaa ja savikuonaa sekä myös tiiltä. Lisäksi alueella oli muutamia palaneita kiviä, jotka voisivat olla peräisin jostain rakenteesta, kuten esimerkiksi liedestä. Löytöjen esiintymisalue oli melko tasainen. Pellon vieressä olevalla autioituneella tontilla sekä sen vieressä olevassa peltorinteessä on myös voinut säilyä rakenteidenjäännöksiä. Alueen poikki vievän tien laidalla kasvoi tummaa tulikukkaa, joka saattaa merkitä, että paikalla on ollut asutusta jo rautakauden lopulla tai keskiajan alussa.

Peruskarttaote 311210 Vuolenkoski
Vuolenkoski Pekkola
Kohde on rajattu punaisella.

Metsälä

1000012822

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: pronssi- ja/tai rautakautinen
Muinaisj.tyyppi: hautapaikat
Tyypin tarkenne: hautaröykkiöt
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6753647, ikoo: 3469779, Z/m.mpy 90,00
Koord.selite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311302
Peruskartan nimi: liitti

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 2.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:10

Kuvaus: Kohde sijaitsee Pukkikankaan koillispuolella lähellä Pukkisuota. Paikan länsipuolella kulkee Urajärven rantaan vievä mökkitie. Alueella on kuusta ja mäntyä kasvavassa metsässä matalan kallionyppylän päällä halkaisijaltaan 3–4 m kokoinen ja noin 40 cm korkea kivistä kerroksessa ja ne ovat sammalen sekä jäkälän peittämiä. Röykkiö vaikuttaa rakenteensa perusteella lähinnä myöhäispronssikautiselta tai rautakautiselta hautaröykkiöltä. Paikan läheisyydestä tunnetaan Haikanniemen hautaröykkiöt sekä myös Äijänlahden kivistä kerroksessa, jotka ovat mahdollisesti hautoja. Kohde löytyi sotahistoriallisten muinaisjäänösten inventoinnin yhteydessä.

Digikuva 125936:10. Sammalen peittämä hautaröykkiö. SW-NE. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311302 Iitti

Metsälä

Kohde on merkitty punaisella. Muut kohteet on merkitty sinisellä.

Kivirappu

1000012823

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: pronssi- ja/tai rautakautinen
Muinaisj.tyyppi: hautapaikat
Tyypin tarkenne: hautaröykkiöt
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6749838, ikoo: 3468302, Z/m.mpy 75,00
Koord.selite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311301
Peruskartan nimi: Haapa-Kimola

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 9.9.2008
Kuvat: Digikuva 125936:21

Kuvaus: Kohde sijaitsee Kausalaan vievän maantien nro 14556 lounaispuolella jyrkästi nousevan kallioisen harjanteen pohjoisreunalla. Röykkiö sijaitsee kuusta, sammalta ja varpua kasvavassa metsässä kalliojyrkänteen reunalla. Kiveys on mahdollisesti kasattu pieneen notkelmaan.

Kivilatomus on muodoltaan hieman kolmiomainen ja sen halkaisija on noin 2 m. Kivien koko on keskimäärin 35–50 cm, mutta myös pienempiä on jonkin verran. Reunassa on myös yksi isompi kivi. Kivet ovat osittain kolmessa kerroksessa ja ne ovat sammalen peittämiä. Röykkiön korkeus on 50–80 cm. Kivilatomuksen sijainti viittaa hautaröykkiöön. Lähistöltä tunnetaan Keinukallion röykkiö, joka sijaitsee saman kallioharjanteen eteläpuolella, vajaan 600 metrin päässä Kivirapun latomuksesta. Lisäksi reilun kahden kilometrin päässä kaakossa sijaitsee Suorannan hautaröykkiö.

Röykkiö löytyi maanomistajien ilmoituksen perusteella. Kohteesta tiedotettiin Museovirastolle jo vuoden 2007 alussa, mutta latomus ehdittiin tarkastaa vasta vuoden 2008 inventoinnin yhteydessä, jolloin paikalle saatiin opastus.

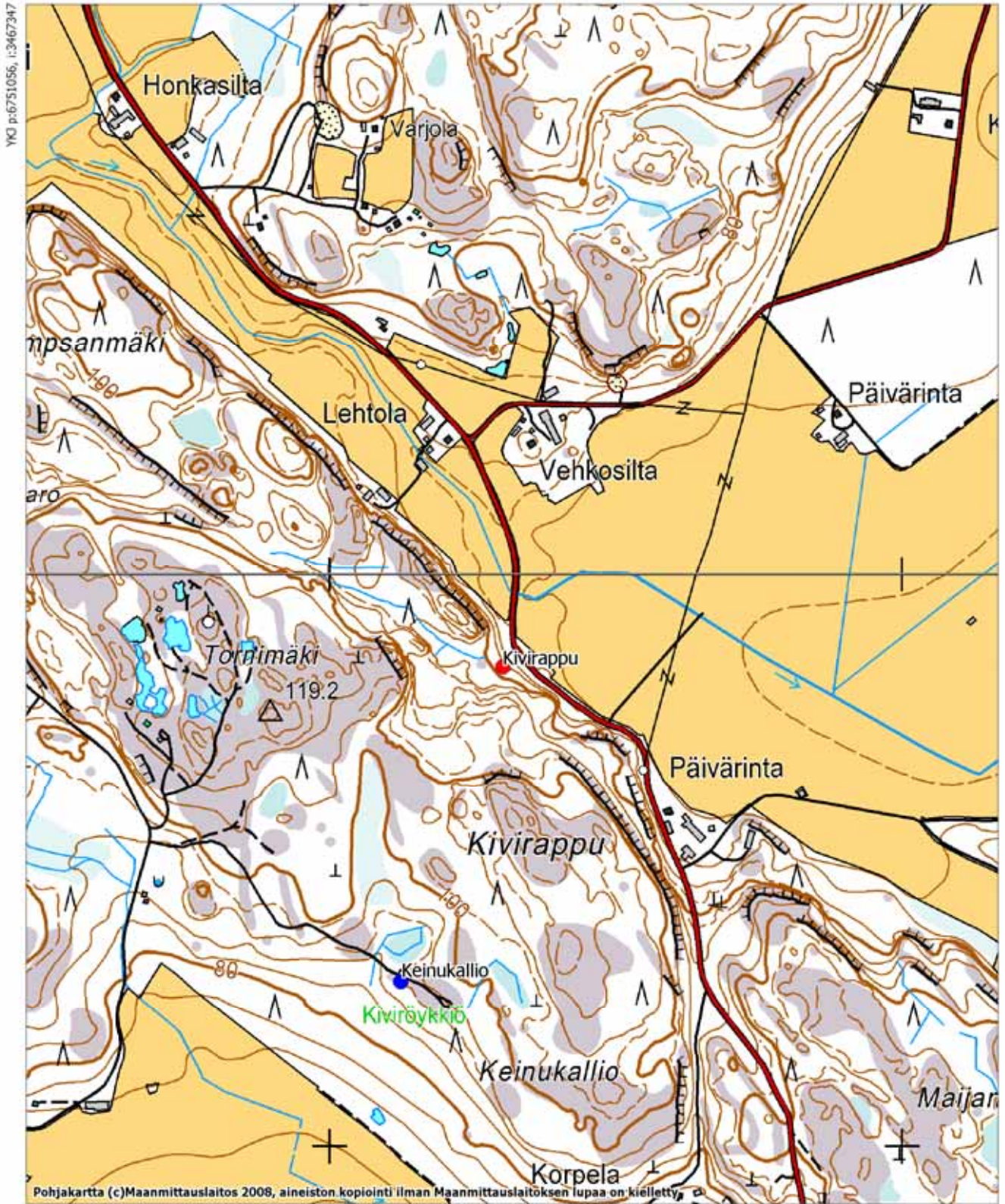

Digikuva 125936:21. Röykkiö koostuu lohjenneista ja pyöreistä kivistä. SW-NE. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311301 Haapa-Kimola

Kivirappu

Kohde on merkitty punaisella. Muu kohde on merkitty sinisellä.

YKJ p:6751056, i:3467347

MK 1:10000

YKJ p:6748957, i:3469047

5.2. ENTUUDESTAAN TUNNETUT HISTORIALLISEN AJAN KOHTEET

Alestalo (Tapola)

142010003

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: moniperiodinen

Muinaisj.tyyppi: muinaisjäännösryhmät

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: pkoo: 6759879, ikoo: 3456632, Z/m.mpy alin: 77,00

Koord.selite: GPS-mittaus

Peruskartta: 311111

Peruskartan nimi: Mankala

Tutkimukset: 1969 Oiva Keskitalo inventointi

1973 Matti Huurre tarkastus

1989 Kimmo Seppänen tarkastus

2003 Johanna Seppä inventointi

Löydöt: KM 18031 Saviastianpaloja

KM 19125 Rautainen keihäänkärki

KM 25027 Hevosenkenkäsolkki, lasihelmi

KM 34283 Asuinpaikkalöytöjä

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:19

Lähteet: Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Varhaisimmista ajoista 1860-luvulle. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367. Hämeenlinna.

Kuvaus: Kohde sijaitsee Kymijoen varrella terassimaisella peltotasanteella ja tonttialueella. Asuinrakennuksen kaakkoispuolella sijaitsevasta puutarhasta ja pellostä on löytynyt rautakauden lopun esineiden kappaleita, joiden on tulkittu kuuluvan joko asuinpaikkaan tai kalmistoon. Vuoden 2008 inventoinnissa paikalla havaittiin runsaasti rautakuonaa sekä historiallisen ajan asuinpaikkaan viittaavia löytöjä (mm. boluskoristeista punasavikeramiikkaa) vaikka pelto oli vielä kyntämättä.

Alestalo kuuluu Tapolan kylään, jota on pidetty yhtenä Iitin vanhimmista kylistä (Kepsu 1981: 174). Tapolassa tiedetään olleen vuonna 1539 kaksi taloa, jotka on tosin listattu tuolloin Kauramaan emäkylän taloihin kuuluviksi. 1500-luvun puolivälissä taloluku on noussut jo viiteen. (Halila 1939: 150–151.) Tapolasta ei ole säilynyt 1700-luvun kartta-aineistoa, jonka perusteella vanhaa kylänpaikkaa voisi paikantaa varmuudella. Isojaon aikana kylä on sijainnut nykyisellä paikallaan Loikalan talon tienoilla (Kepsu 1981: 174). Topografisesti ja myös rautakautisten löytöjen perusteella Alestalo vaikuttaisi kuitenkin vanhemmalta kylänpaikalta. On todennäköistä, että sekä pelto- että piha-alueilla on säilynyt vanhojen rakenteiden jäännöksiä.

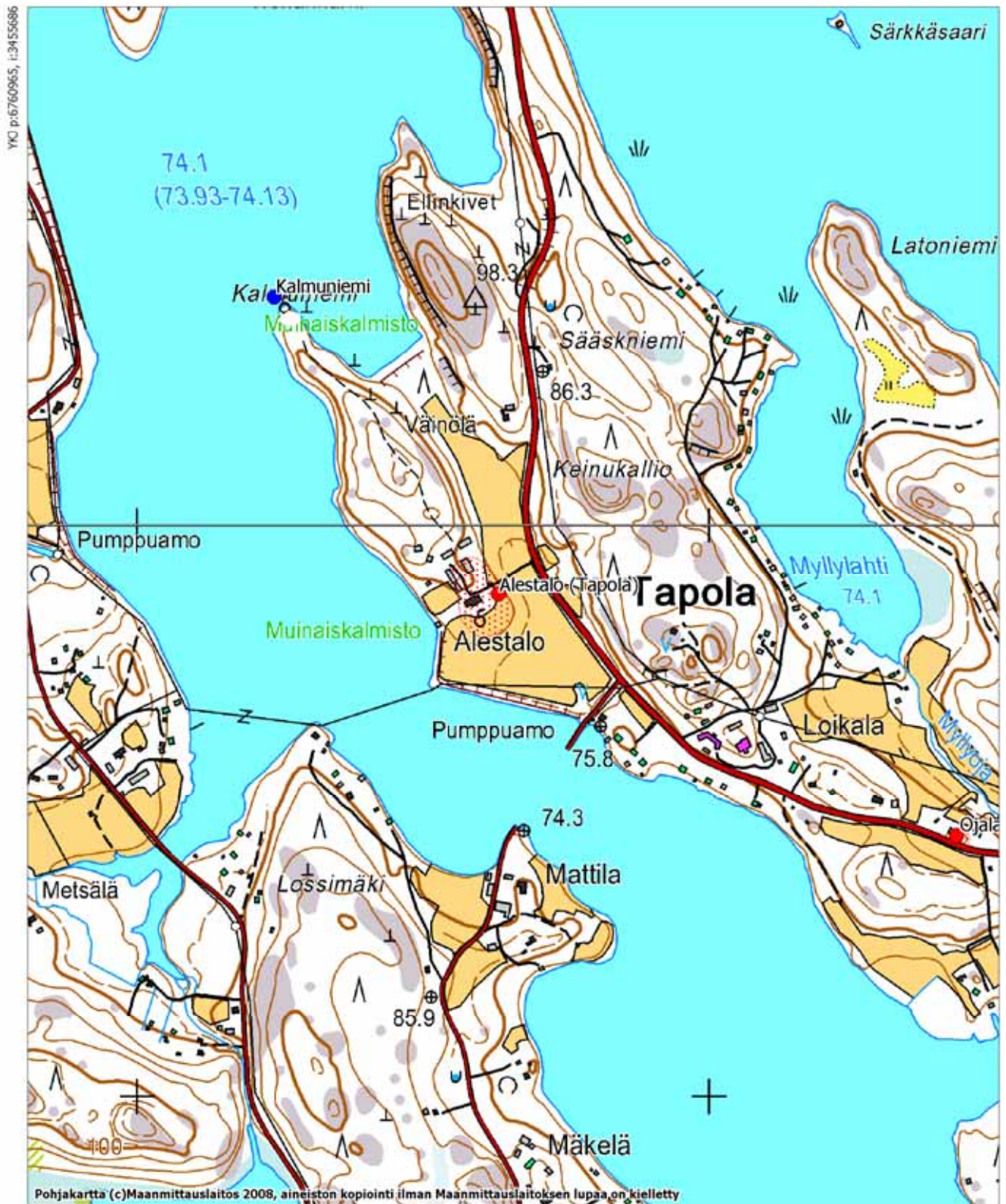

Digikuva 125936:19. Mäen päällä talon kohdalla Alestalon moniperiodinen asuinpaikka. E-W. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311111 Mankala

Alestalo Tapola

Kohde on rajattu punaisella. Muu kohde on merkitty sinisellä.

MK 1:10000

YKJ p:6758866, i:3457386

Haapa-Kimola Samppa

142500003

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: hautapaikat

Tyypin tarkenne: hautausmaat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6744382, ikoo: 3462820, Z/m.mpy alin: 60,00, ylin: 67,50

Koord.selite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311301

Peruskartan nimi: Haapa-Kimola

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 11.9.2008

Kuvat: Digikuva 125936:26–27

Lähteet: KT keruuarkisto K8:129–130, 1961.

Kuvaus: Perimätiedon mukaan noin kilometrin etäisyydellä Sampan talosta on kallioisten mäkien välissä kangasalueella sijainnut "mustansurman" aikainen hautapaikka metsässä. Inventoinnissa kuvausta vastaava paikka löydettiin noin 600 metriä em. talosta koilliseen. Paikalla havaittiin alueen poikki kulkevan hiekkatien molemmin puolin hautamaisia painanteita, joista osassa oli vahva hiilikerros, kun taas osasta paljastui turpeen alta lähes puhdas hiekka.

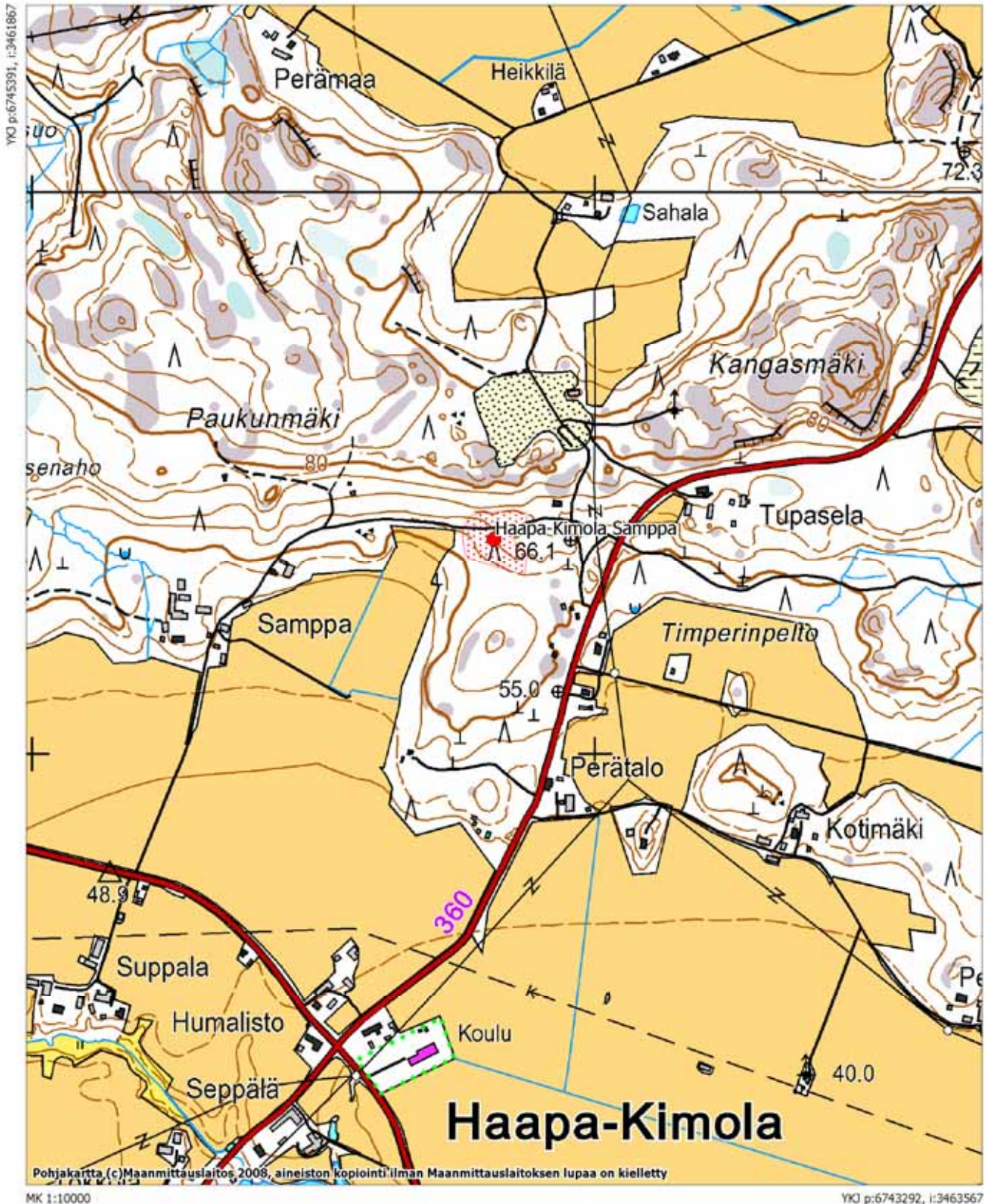
Tien pohjoispuolella on kapea kaistale kallion rajaamaa kuusimetsää. Tällä alueella on muutama pyöreä, hieman isompi kuopanne sekä yksi soikea ja pienempi kuoppa tien vieressä. Lisäksi alueen reunassa on ojamainen kaivanto. Tien eteläpuolella on hiekkakuoppa, jonka länsipuolelta on kaadettu metsää. Metsänhakuualueella on yhteensä 32 soikeaa tai pyöreää hautamaista kuoppaa. Kuoppien syvyys vaihtelee muutamasta kymmenestä cm:stä hieman alle metriin. Kuopanteiden reunat ovat maantasaisia. Tämä viittaa siihen, että jos painanteet ovat hautakuoppia, niin vainajia ei ole siirretty muualle.

Kuopanteiden tarkempi ajoittaminen ja funktion määrittäminen vaatisivat laajempia tutkimuksia. Kyseessä saattaisi olla jonkun kulkutaudin vuoksi perustettu hautapaikka, mahdollisesti 1700-luvulta. Muinaisjäänös on tuskin kuitenkaan Euroopassa 1300-luvulla riehuneen mustansurman aikainen. Muinaisjäänösalueen rajausta perustuu näkyviin rakenteisiin.

Digikuva 125936:27. Hakuualueella näkyy useita hautamaisia painanteita. NE–SW. Kuva K. Vuoristo.

Peruskarttaote 311301 Haapa-Kimola
Haapa-Kimola Samppa
Kohde on rajattu punaisella.

Kirkonkylän kivi**142500004**

Laji: mahdollinen muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: kultti- ja tarinapaikat

Tyypin tarkenne: tarinapaikat

Rauhoitusluokka: ei määritelty

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6757650, ikoo: 3467150, Z/m.mpy

Koord.selite: Arvio

Peruskartta: 311302

Peruskartan nimi: liitti

Lähteet: KT keruuarkisto K8:129–130; 1961.

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Ei inventoitu

Kartta: ks. Radansuu

Kuvaus: Kohde sijaitsee litin kirkonkylään vievän maantien varressa. Kyseessä on Radansuun ja Kirkonkylän rajan merkkikivi maantien vieressä. Tarinan mukaan vainajat kirkonmaalta voivat tulla siihen asti. Kohde jäi tarkastamatta vuoden 2008 inventoinnin yhteydessä.

Hiisiö**1000002249**

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: kivrakenteet
Tyypin tarkenne: rajamerkit
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6756090, ikoo: 3453951, Z/m.mpy 105,00
Koord.selite: GPS-mittaus
Peruskartta: 311111
Peruskartan nimi: Mankala
Tutkimukset: 2003 Johanna Seppä: inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

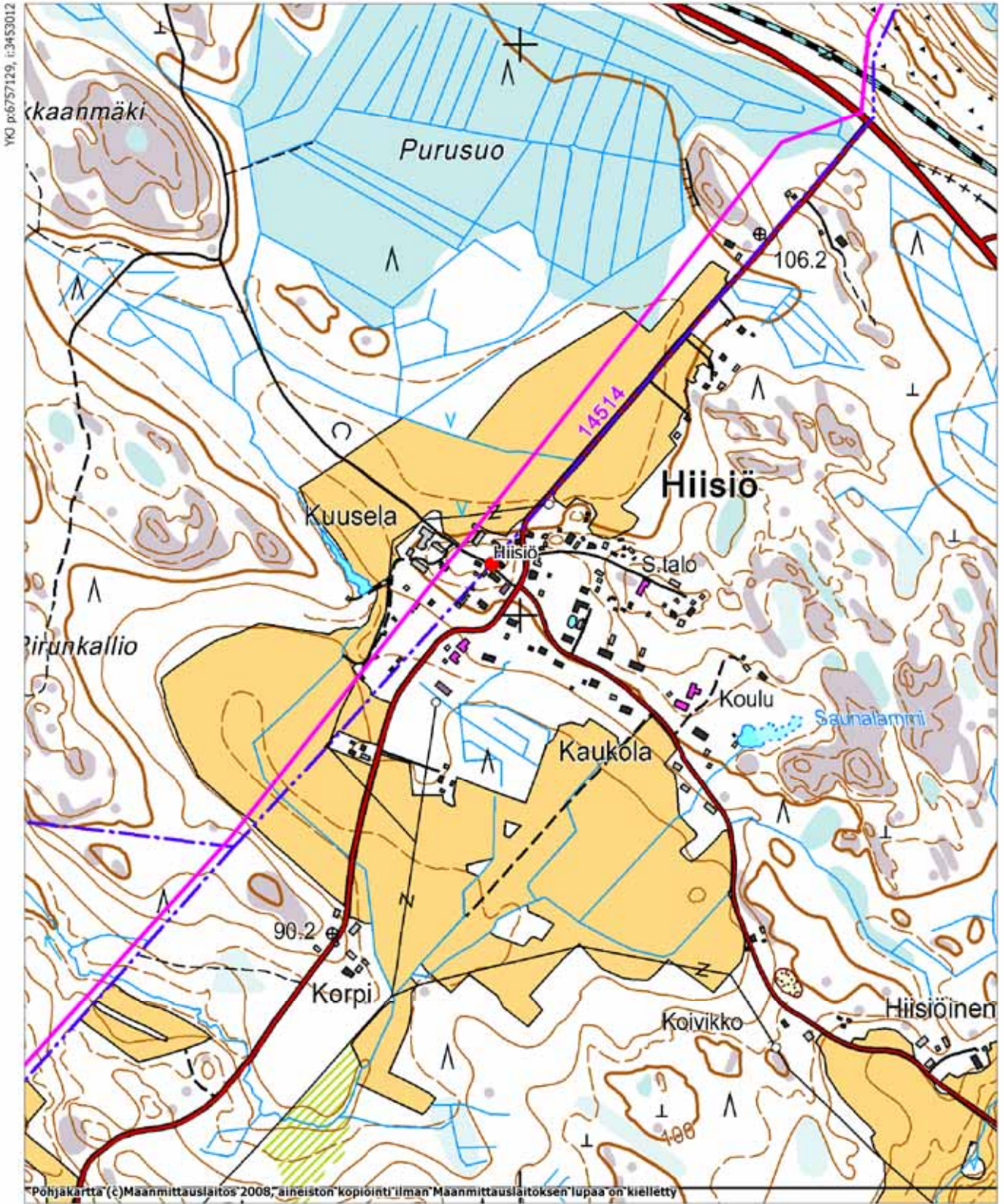
Ei inventoitu

Kuvaus: Kohde sijaitsee Hiisiön kylän keskustassa kunnan rajalla Kuninkaantien ja Kurrintien risteyksestä noin 50 m luoteeseen tien varressa mäen päällä. Paikalla on ilmeisesti Venäjän ja Ruotsin rajan välinen rajakivi, johon on tehty kaiverruksia. Kiven päälle on kaiverrettu viivoja, jotka ilmaisevat todennäköisesti rajan suuntaa ja lisäksi kiven päälle on kaiverrettu teksti NYBY sekä kylkeen vuosiluku 1786.

Peruskarttaote 311111 Mankala

Hiisiö

Kohde on merkitty punaisella.

Kiisinkärki**1000007275**

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne: kaskiröykkiöt
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 5
Koordinaatit: pkoo: 6757776, ikoo: 3460940, Z/m.mpy 76,00
Koord.selite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311302
Peruskartan nimi: Iitti
Tutkimukset: 2005 Wesa Perttola: tarkastus

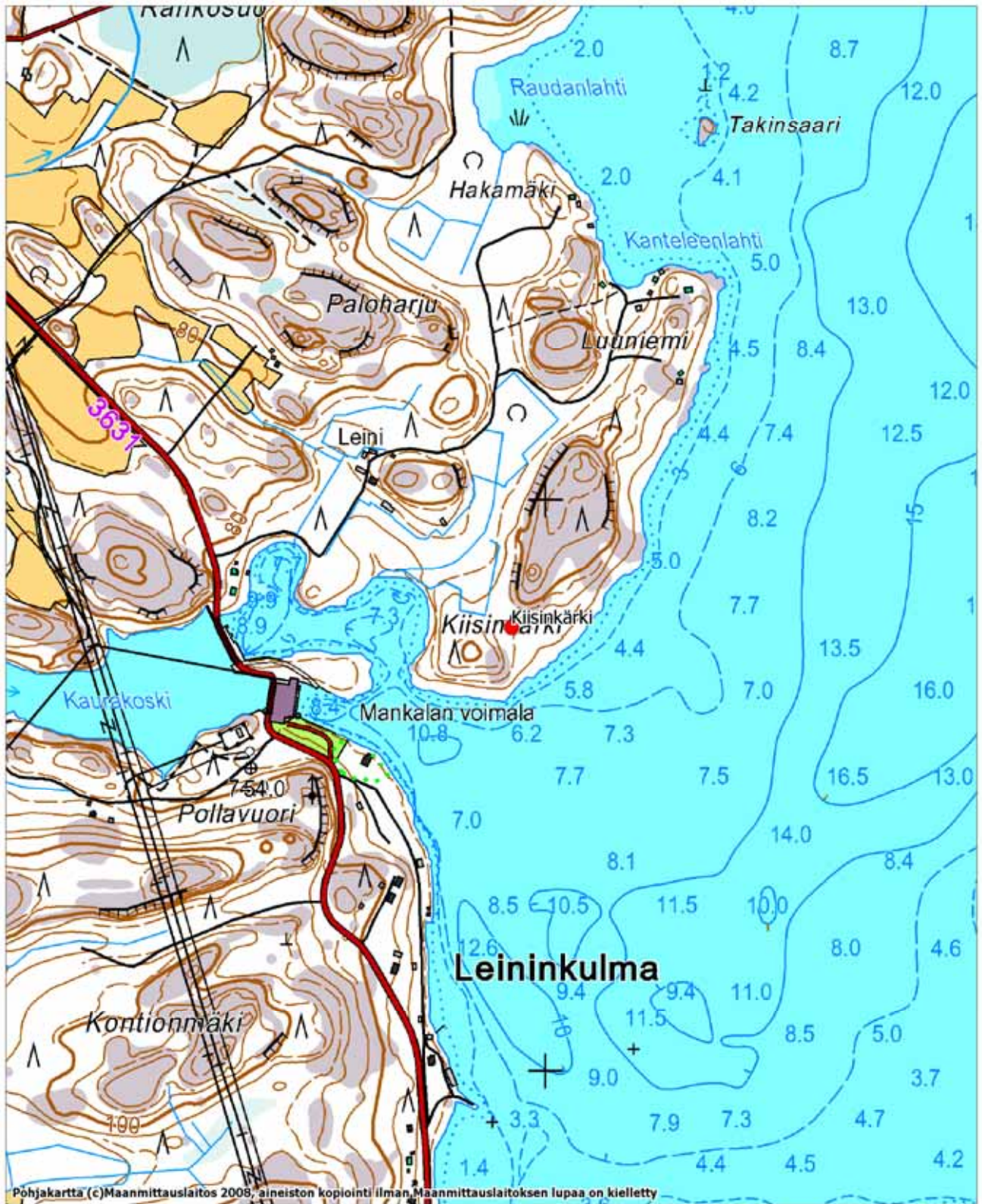
VUODEN 2008 INVENTOINTI

Ei inventoitu

Kuvaus: Kirkkojärven Leininselän länsirannalla olevassa Kiisinkärjessä kahden mäen välisessä notkossa sijaitsee ainakin viisi matalaa, täysin sammaleen peittämää röykkiötä. Muodoltaan ne vaihtelevat pyöreästä suorakaiteen muotoiseen. Röykkiöt on kasattu maapohjalle. Röykkiöiden vieressä sijaitseva kiviaita viittaa historiallisen ajan maatalouden toimenpiteiden kautta muodostuneisiin röykkiöihin. Mankalan voimalaitos sijaitsee Kiisinkärjen läheisyydessä, sen länsipuolella. Vuoden 2008 inventoinnin yhteydessä kohdetta ei päästy tarkastamaan.

Peruskarttaote 311111 Mankala
Kiisinkärki
Kohde on merkitty punaisella.

YKJ p:6758923, i:3459934

MK 1:10000

YKJ p:6756824, i:3461633

Lehtola

1000012730

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: kivrakenteet
Tyypin tarkenne: kiviuunit
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6754707, ikoo: 3455392, Z/m.mpy 100,00
Koord.selite: Gps-mittaus
Peruskartta: 311111
Peruskartan nimi: Mankala
Tutkimukset: 2008 Johanna Seppä: inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Ei inventoitu

Kuvaus: Kohde sijaitsee Hiisiön kylästä noin 2 km kaakkoon Kuninkaantien itäpuolella olevalla pitkäläisen ja kapean mäenharjanteen pohjoispäässä. Mäen eteläpäässä on kallioita, pohjoispää on metsäinen ja koillissivulla on pieni suolahdelma. Paikalla on kiviuuni, joka sijaitsee pienellä sammalen peittämällä aukiolla kosteikon luoteisrannalla. Uunin halkaisija on 4 metriä. Uunin katto (laakakivi) on romahtanut kyljelleen uunin pesään. Pesän koko on 80 x 100 senttimetriä. Uunin suuaukko on lounaaseen. Kiveyksen kaakkoisreunalla kasvaa mänty, muuten kiveystä peittää vain sammal. Kyseessä on todennäköisesti venäläisten sotilaiden 1700-luvulla rakentama uuni. Kohde on löytynyt Johanna Sepän tielinjainventoinnin yhteydessä vuonna 2008.

Hiisiöinen**142010028**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne: kaskiröykkiöt
Rauhoitusluokka: 3
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6754840, ikoo: 3454680, Z/m.mpy 90,00
Peruskartta: 311111
Peruskartan nimi: Mankala
Tutkimukset: 1974 Matti Huurre: tarkastus
 1990 Petri Halinen: tarkastus
 1992 J.-P. Taavitsainen: koekaivaus
 2003 Johanna Seppä: inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

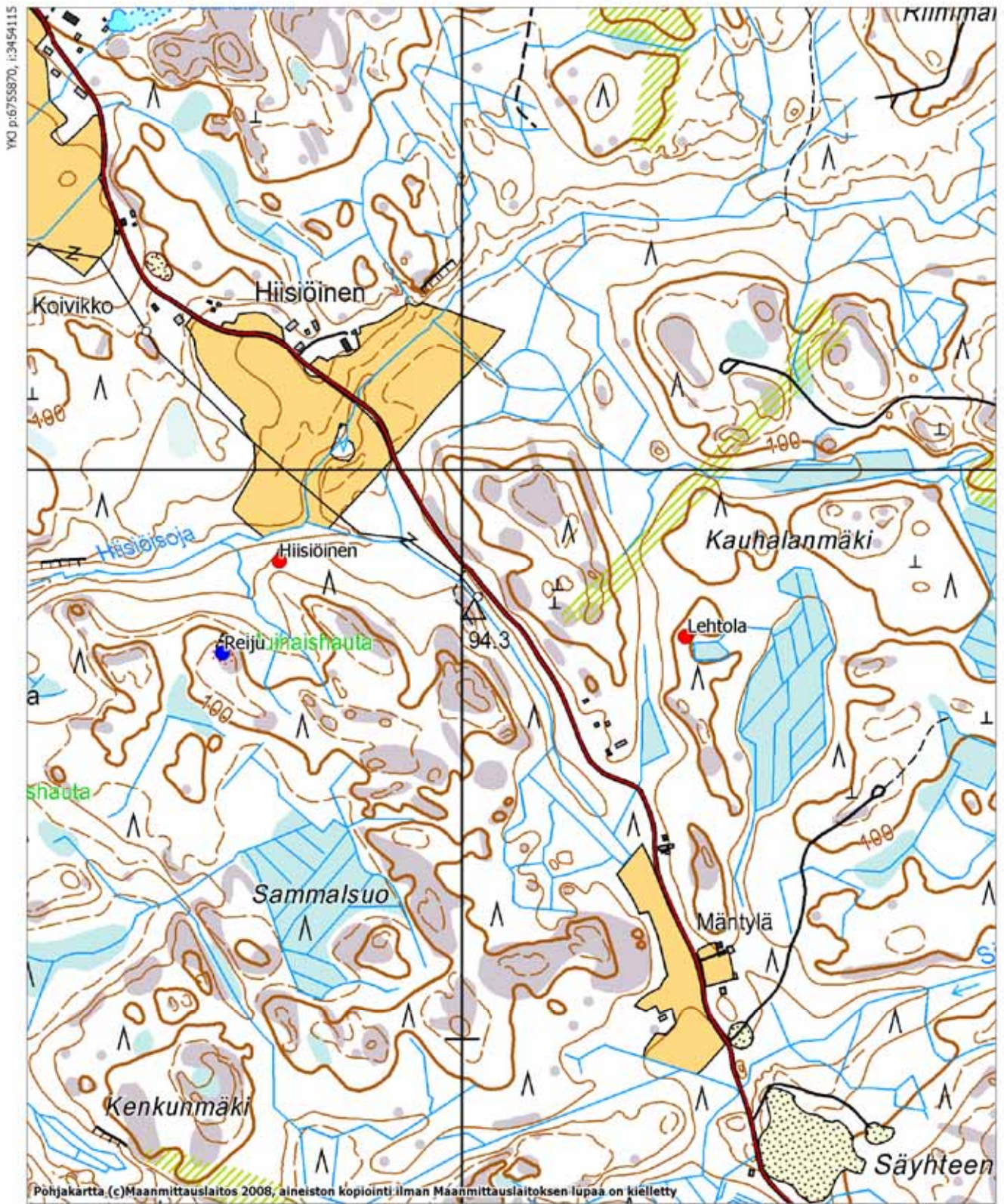
Ei inventoitu

Kuvaus: Kohde sijaitsee metsässä maapohjalla Hiisiöisjoen eteläpuolella Hiisiöisten ja Liisalan rajalla. Paikalla on sijainnut kiviröykkiö, jonka halkaisija on 2–2,5 metriä. J.-P. Taavitsainen on tutkinut kohteen vuonna 1992, jolloin röykkiön todettiin, että röykkiö oli todennäköisesti kaskiraunio. Johanna Seppä on tarkastanut paikan vuoden 2003 inventoinnin yhteydessä, mutta ilmoitettujen koordinaattien kohdalta tai niiden läheisyydestä ei löytynyt enää kivilatomusta.

Peruskarttaote 311111 Mankala

Hiisiöinen, Lehtola

Kohteet on merkitty punaisella. Esihistoriallinen kohde on merkitty sinisellä.

LÄHTEET

Painamattomat lähteet:

Museoviraston arkeologian ja rakennushistorian osastojen arkistot.

Kansallisarkisto, maanmittaushallituksen arkistokokoelmat.

Painetut lähteet:

Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Sks:n toimituksia 505. Tampere.

Halila, Aimo 1939. Iitin historia. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1981. Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. Sks:n toimituksia 367. Hämeenlinna.

Mukula, Jaakko & Mäkelä, Anneli 1977. Lyötistä Lyöttiläksi. Erään kaakkoishämäläisen kylän vanhinta asutushistoriaa. Helsinki.

Suomen asutus 1560-luvulla. Kyläluettelot. Helsingin yliopiston historian laitoksen julkaisu n:o 4. Helsinki 1973.

LUETTELO DIGITAALIKUVISTA

Kuvan nro	Aihe	Kuvaaja	Kuvatyyppi
125936:1	Kimola Väärtti. Talon edustalla mahdollisen rakennuksen pohjaa. SE-NW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:2	Lyöttilä Kylänmäki. Vanha kylätie, jonka molemmin puolin kylätontteja. NE-SW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:3	Lyöttilä Kylänmäki. Kuusen kohdalla rakennuksen pohjaa. NE-SW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:4	Lyöttilä Kylänmäki. Männyn kohdalla rakennuksen pohja. SE-NW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:5	Lyöttilä Kylänmäki. Pietari Lyötin muistomerkin lähellä useita rakenteita. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:6	Lyöttilä Kylänmäki. Kivijalka ja kumpuja Pietari Lyötin muistomerkin läheisyydessä. NE-SW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:7	Lyöttilä Kylänmäki, kellari. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:8	Lyöttilä Kylänmäki, kellari. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:9	Lyöttilä Ruokosuo. Pyöreä kivstä ja maasta koottu rakennelma. SE-NW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:10	Iitti Metsälä. Röykkiö. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:11	Niinimäki, Tillolan kylämäki. SE-NW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:12	Radansuu Vanhakylä. Kiviaita. WSW-ENE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:13	Radansuu Vanhakylä. Muistomerkin edustalla uuninpohjaa ja muita rakenteita. S-N.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:14	Koskenniska. Vanha kylänpaikka. NW-SE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:15	Huhmarmäki. Kiukaanpohja vanhan kylän paikalla. W-E.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:16	Sitikkala. Vanha kylänpaikka. Etualalla rakennuksen kivijalka. N-S.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:17	Sitikkala. Vanha kylänpaikka. Kuvan keskellä uuninpohja. NNW-SSE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:18	Sitikkala. Vanha kylänpaikka, kivikellari. NNE-SSW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:19	Tapola Alestalo. Mäen päällä vanha kylänpaikka. E-W.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:20	Kauramaa Perttola. Mäellä vanhaa kylänpaikkaa. NE-SW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:21	Iitti Kivirappu. Hautaröykkiö. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:22	Sääskjärvi Marttila. Vanha kylänpaikka, kuvassa useampia kivijalkoja. NE-SW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:23	Sääskjärvi Marttila. Yleiskuva vanhalta kyläalueelta. E-W.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:24	Sääskjärvi Marttila. Kylänmäki, yleiskuva. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:25	Perheniemi. Yleiskuva vanhasta kylänpaikasta. N-S.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:26	Haapa-Kimola Samppe. Hakkuuaukealla mahdollinen hautapaikka. E-W.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:27	Haapa-Kimola Samppe. Hakkuuaukealla mahdollinen hautapaikka. NE-SW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:28	Haapa-Kimola Taasianjoki. Vanha kivisilta. NNW-SSE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:29	Koliseva Myllyoja. Vanha tie ja silta. NW-SE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:30	Koliseva Myllyoja. Kivisilta ja myllynpaikka. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:31	Koliseva Myllyoja. Kivisilta. NNW-SSE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
125936:32	Koliseva Vanhakylä. Heinikossa kivikellari. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva